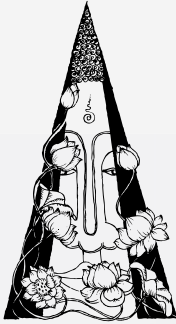

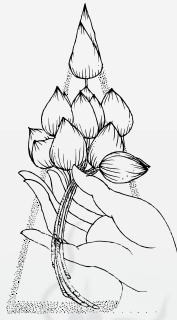

ราชรถสู่พระนิพพาน

พระกัมมัญฐานาจารย์ชะ อุ บัณฑิตาภิวงสะ

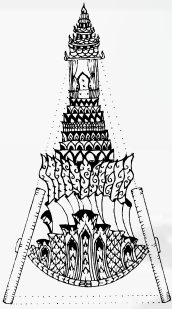
ทางสายตรงสู่การหลุดพ้น

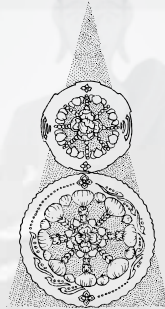
อริยมรรคมีองค์แปด

กิเลส กรรม และวิบากฯ

ราชรถที่สวดเงียบ

ความเพียรทางกายและใจ

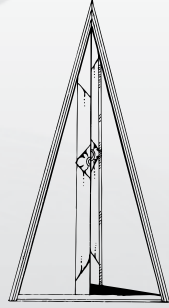
หิริ คือ พนักพิงหลัง

สติเป็นเกราะกำบัง

สัมมาทิฐิ เป็นสารถี

ปิดประตูบาป

ราชรถสู่พระนิพพาน

พระกัมมัญฐานาจริยะ อุ บัณฑิตากิวิงสะ

ชมรมกัลยาณธรรม
www.kanlayanatam.com

หนังสือดีลำดับที่ : ๒๑๘

ราชรถคู่พระนิพพาน

พระกัมมัญฐานาจารย์ะ อู บัณฑิตากิวงสะ

พิมพ์ครั้งที่ ๑	พฤษภาคม ๒๕๕๖
จำนวนพิมพ์	๖,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย	ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถ.ประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐๒-๗๐๒-๙๖๒๔
ปก/ภาพประกอบ	ศักดิ์สิทธิ์ ภัทรประภฤต
รูปเล่ม	แก้ว
พิสูจน์อักษร	อ. จันทรา ทองเคียน และคณะ
พิมพ์ที่	สำนักพิมพ์ก้อนเมฆ โทรศัพท์ ๐๘๙-๗๘๕-๓๖๕๐

สัพพทานัง รัมภทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

คำนำของชมรมกัลยาณธรรม

พระพุทธเจ้าทรงตรัสเปรียบเทียบการปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้น ว่าเป็นการเดินทางโดยราชรถไปสู่ “ภูมิที่ปราศจากภัย เป็นอิสระจากความหวาดกลัวใดๆ” ซึ่งนั่นก็คือ พระนิพพานนั่นเอง

ราชรถนี้ ประกอบด้วยล้อทั้งสอง คือ ความเพียรทางกายและใจ หิริ เป็นพนักพิง สติเป็นเกราะกำบัง และสัมมาทิฐิ จะเป็นสารถี

พระกัมมัญฐานาจริยะ อุ บัณฑิตาภิวังสะ ได้นำเอาคำสอนของพระพุทธเจ้านี้ มาขยายความและอธิบายโดยพิสดาร เพื่อให้เข้าใจถึง การเดินทางไปสู่พระนิพพาน โดยราชรถอันวิเศษนี้

ความหมายในแต่ละส่วนประกอบของราชรถนั้น จะบอกเราถึงการประพฤติ ปฏิบัติตน ว่าสมควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้สามารถเดินทางไปถึงจุดหมายได้อย่างไร เนื่องจากคำสอนนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนแก่ผู้ที่ผ่านการปฏิบัติอย่างซ้ำของมาแล้ว จึงไม่ได้กล่าวโดยละเอียด

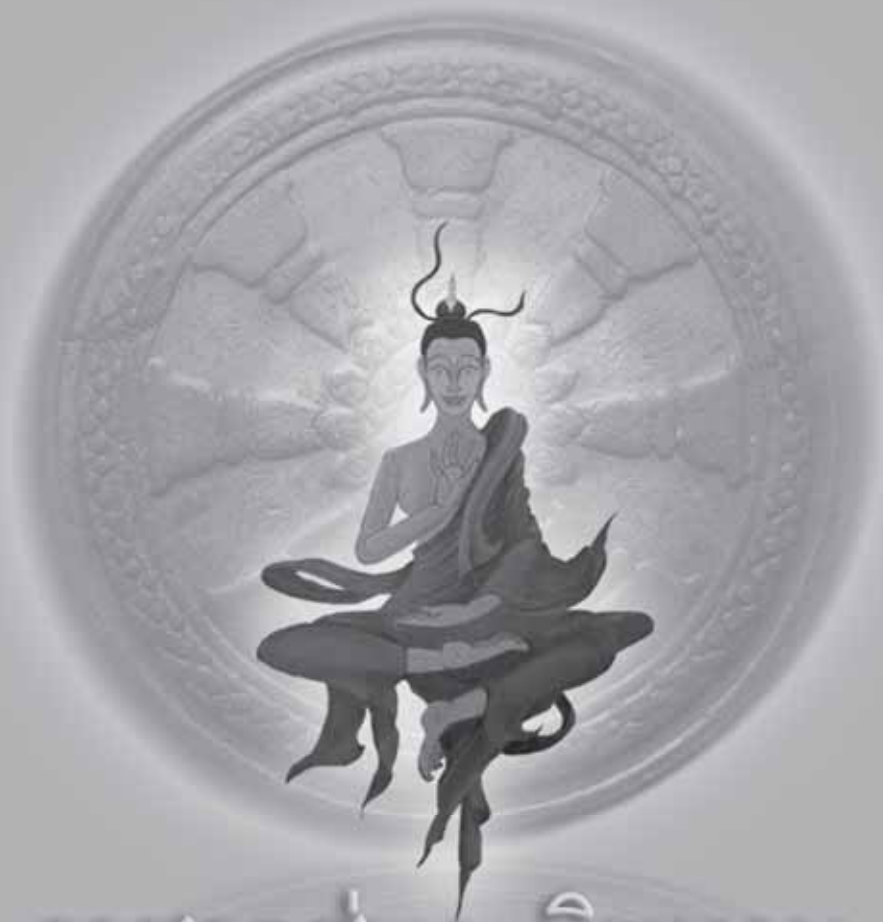
นับเป็นความกรุณาของท่านพระกัมมัฏฐานาจารย์ อุ
บัตติตาทิวงัสสะ ที่ได้นำเอาคำสอนนี้ มาขยายความอธิบายให้
เข้าใจ และสามารถนำเอาเป็นแนวทางการปฏิบัติตน เพื่อนั่ง
บนยานวิเศษอันเจียบสงัด เดินทางไปสู่ ภูมิที่ปราศจากภัย และ
ความหวาดกลัวใดๆ อันเป็นจุดหมายที่ปรารถนาสูงสุด ของเรา
เหล่าผู้เดินตามรอยเท้าของพระอรียะทั้งหลาย

บัดนี้ ขอเชิญทุกท่านมาร่วมกันทัศนาราชรถอัน
วิเศษและเจียบสงัด ซึ่งพร้อมจะนำเราทั้งหลาย เดินทางสู่
พระนิพพาน

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

ชมรมกัลยาณธรรม

ราชรถสู่พระนิพพาน

โดย พระกัมมัฏฐานาจารย์ะ อุ บัณฑิตาภิวงสะ

ที่มาของ

“ราชรถสู่พระนิพพาน”

เป็นเนื้อหาในบทที่ ๖ แห่งหนังสือ “รู้แจ้งในชาตินี้” (In This Very Life) ซึ่งท่าน สยาตอ อุ บัณฑิตะ ได้รวบรวม เทศนาธรรมของพระกัมมัฏฐานาจารย์ะ อุ บัณฑิตากิวงสะ เจ้าอาวาสวัดปิตุทาราม จังหวัดย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาร์ แสดงแก่ผู้ปฏิบัติธรรมชาวตะวันตก ระหว่างการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ๓ เดือน ณ วิปัสสนาภาวนาสมาคม (Insight Meditation Society) เมือง Barre มลรัฐ Massachusetts ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๒๗

“ราชรถสู่พระนิพพาน” แปลเป็นภาษาไทย โดย คุณพิชิต และคุณวิธัญญา ภัทรวิมลพร โดยมี หลวงพ่อ พระครูปลัดประจักษ์ สิริวิณโณ วัดปริณายก และ ท่านอาจารย์ พระสว่าง ดิกขวิโร วัดมหาธาตุ ได้เมตตาตรวจทานแก้ไข และ ปรับปรุงฉบับแปล คุณผาณิต เจตนจิววัฒน์ เป็นบรรณาธิการ ฉบับนี้

หมายเหตุ จากหนังสือรู้แจ้งในชาตินี้ ที่ชมรมกัลยาณธรรม นำมาจัดพิมพ์ แล้ว มี ๓ เรื่อง คือ รู้แจ้งปรารถนธรรมด้วยการเจริญพละ ๕ (จากบทที่ ๒), โทษฉงศ์ (จากบทที่ ๔) และ ราชรถสู่พระนิพพาน (จากบทที่ ๖)

สารบัญ

๑. ทางสายตรงสู่การหลุดพ้น	๒๔
๒. อริยมรรคมีองค์แปด	๓๑
๓. กิเลส กรรม และวิบาก : วงจรอุบาทว์ของสังสารวัฏ	๓๘
๔. ราชรถที่ส่งดงเญียบ	๔๖
๕. ความเพียรทางกายและใจ คือล้อทั้งสอง	๕๔
๖. หิริ คือ พนักพิงหลัง	๖๐
๗. สติ เป็นเกราะกำบัง	๗๐
๘. ลัมมาทัญญู เป็นสารถี	๗๖
๙. ปิดประตูอบาย	๑๐๙

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันวิหาร ไกลนครสาวัตถี ประเทศอินเดีย เทพบุตรองค์หนึ่ง เหาะลงมาจากสวรรค์เพื่อเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ พร้อมบริวารนับพัน

แม้ว่ารัศมีอันเจิดจ้าแห่งเทพบุตรองค์นี้จะแผ่ไปทั่วพระเชตวัน ท่านกลับดูเศร้าหมอง เมื่อนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ก็คร่ำครวญว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เทวสถานแห่งปวงเทพ ช่าง
 อึกทึกวุ่นวายจริงหนอ เทวดาทิ้งหลายตุรราวกับหมู่เปรตที่
 กำลังสนุกสนานว่าเรงอยู่ สรวงสวรรค์ช่างลับสน วุ่นวายยิ่งนัก
 ขอพระองค์ทรงชี้ทางออกให้ข้าพระพุทธเจ้าด้วยเถิด”

แปลกนักที่คำกล่าวนี้เป็นคำกล่าวของเทพบุตร สรวง
 สวรรค์เป็นสถานที่อันควรยินดี เหล่าเทวดาทิ้งหลาย ผู้มีความ
 สง่างามและร้องรำประโคมดนตรีอยู่เป็นนิจ ไม่น่าเปรียบได้กับ
 ผุ้งเปรตที่อยู่ในความทุกข์ทรมานแสนสาหัส กล่าวกันว่าเปรต
 บางจำพวกมีท้องใหญ่โตมโหฬารและมีปากเล็กเท่ารูเข็ม ต้อง
 ทุกข์ทรมานอยู่ในความโหยหิวตลอดกาล

พระผู้มีพระภาคทรงตรวจสอบอดีตชาติของเทพบุตร
 องค์นี้ด้วยพระญาณ ทรงทราบว่า ไม่นานมานี้ เทพบุตรองค์นี้
 เกิดเป็นมนุษย์และใส่ใจในการปฏิบัติธรรม ครั้งยังหนุ่มมีศรัทธา
 ในพระธรรมวินัยถึงกับละทิ้งบ้านเรือนมาบวชเป็นพระภิกษุ
 หลังจากได้รับการฝึกอบรมภายใต้การดูแลของครูบาอาจารย์
 ครบห้าปีตามพุทธบัญญัติแล้ว ก็มีความชำนาญในข้อวัตรปฏิบัติ
 และสามารถเจริญภาวนาได้โดยไม่ต้องพึ่งพาครูอาจารย์ ท่านจึง
 ปลีกวิเวกไปอยู่ในป่าด้วยความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะบรรลุ

อรหัตตผล ท่านจึงพากเพียรในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเว้นจากการนอนและแทบจะไม่ฉันอะไรเลย เพราะต้องการทุ่มเทเวลาเพื่อการปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่ แต่แล้วท่านก็ทำลายสุขภาพของตนเองจนทำให้เกิดโรคลมจุกเสียดแทงในท้อง แม้กระนั้นภิกษุหนุ่มก็ตั้งใจปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่นต่อไปอย่างไม่ลดละ ความเจ็บปวดในกายท่านทวีมากขึ้น จนกระทั่งวันหนึ่งท่านก็มรณภาพขณะกำลังเดินจงกรม

ภิกษุรูปนี้ได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ทันใดนั้นราวกับตื่นจากฝัน ท่านได้มายืนอยู่หน้าประตูวิมานอันเรียงรองในเครื่องทรงทองอันประณีต ภายในวิมานนี้มีเทวเทพนับพันทรงเครื่องงดงามรอคอยท่านผู้ซึ่งจะมาเป็นหัวหน้าของเหล่าเทพนั้นอยู่ เหล่าเทพต่างยินดีที่เห็นท่าน และโห่ร้องต้อนรับด้วยความเบิกบาน ทั้งยังนำสังคีตมาตีตีสี เพื่อขับกล่อมท่านด้วย

ท่ามกลางความอึกทึกนี้ เทพบุตรผู้นำสงสารไม่ทันได้มีโอกาสที่จะพิจารณาว่าท่านได้มรณภาพและปฏิสนธิในภพใหม่แล้ว ท่านคิดว่าเทวดาเหล่านี้คือคฤหัสถ์ที่มานมัสการท่าน เทพบุตรองค์ใหม่หลุบส่ายตาลงต่ำและจับชายเครื่องทรงอัน

เป็นทองของท่านมาเฉยียงบำโดยอาการสำรวม เหล่าเทพเห็น
อาการนั้นจึงกล่าวกะท่านว่า “ท่านอยู่ในสวรรค์แล้ว ขณะนี้
ไม่ใช่เวลาทำสมาธิ แต่เป็นเวลาแห่งความสนุกสนานบันเทิง
มาเถิดท่านมาเรีงระบำกันเถิด”

เทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุมาก่อนแทบจะไม่ได้ยิน
คำพูดของเหล่าเทวดานั้น เพราะท่านยังเจริญอินทริยสังวรอยู่
ในที่สุดเทวดาองค์หนึ่งก็เข้าไปหยิบกระจกบานใหญ่จากใน
วิมานมาให้เทพบุตรองค์ใหม่ดู เมื่อเห็นแล้วท่านจึงทราบที่ท่าน
มิได้เป็นพระภิกษุเสียแล้ว ไม่มีสถานที่ใดในสรวงสวรรค์นี้ที่จะ
สงบเงียบพอที่จะเจริญภาวนา ท่านตกอยู่ในกับดักเสียแล้ว

เทพบุตรจึงดำริด้วยความท้อแท้ว่า “เมื่อเราละทิ้งบ้าน
เรือนมาบวชเป็นภิกษุ เราปรารถนาความสุขอันยิ่ง คือ อรหัตต
ผลเท่านั้น บัดนี้เราเหมือนนักมวยที่ลงสนามเพื่อชิงเหรียญทอง
แต่กลับได้หัวผักกาดแทน”

เทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุในอดีต กลัวแม้แต่จะก้าว
เข้าไปในเขตของวิมาน ท่านทราบดีว่าจิตใจของท่านยังไม่เข้ม
แข็งพอที่จะอดทนต่อความทฤหรรษ์อันประณีตกว่าในโลก

มนุษย์นี้ได้ ทันใดนั้นท่านก็ระลึกได้ว่าเหตุที่ย่อมสามารถมายังโลกมนุษย์ที่ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์อยู่ได้ ความคิดนี้ทำให้เทพบุตรรู้สึกเบิกบานขึ้นมาได้

ท่านคิดว่า “เราจะหาความสำราญในสวรรค์เมื่อไรก็ได้ แต่โอกาสที่จะพบพระพุทธเจ้านั้นมีน้อยยิ่งนัก” ท่านจึงเหาะลงมาจากสวรรค์โดยไม่รีรอ พร้อมกับหมู่เทพนับพันที่เป็นบริวาร

เมื่อพบพระผู้มีพระภาคเจ้าที่พระเชตวัน เทพบุตรจึงเข้าไปเฝ้าและทูลขอความช่วยเหลือ พระพุทธองค์ทรงเห็นความทุ่มเตในการประพฤติปฏิบัติของเทพบุตร จึงตรัสว่า

“ดูกรเทพ หนทางที่ท่านดำเนินอยู่นี้ถูกต้องแล้ว และย่อมนำท่านไปสู่ภูมิที่ปลอดภัย เป็นอิสระจากความหวาดกลัวใดๆ อันเป็นจุดมุ่งหมายของท่าน ท่านจงชัษยานอันสังคเจียบ ล้อทั้งสองจะเป็นความพากเพียรทางกายและใจ หิริจะเป็นพนักพิง สติเป็นเกราะป้องกัน และสัมมาทิฏฐิจะเป็นสารถิ บุคคลไม่ว่าหญิงหรือชาย ผู้ครอบครองยานนี้และชัษยานนี้ไปด้วยดี ย่อมดำเนินถึงพระนิพพานเป็นแน่แท้”

สนุกบันเทิงเป็นนิจันนัตตตรงโหน

เรื่องของเทพบุตรผู้เคยเป็นภิกษุนี้มีกล่าวในคัมภีร์
สังยุตตนิกาย ซึ่งแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับการปฏิบัติสมาธิ
ภาวนาไว้หลายประการ เราจะศึกษาเรื่อง
นี้ไปโดยลำดับ แต่บางทีคำถามแรก ท่าน
อาจต้องการถามว่า “เหตุใดจึงมีผู้
ไม่พอใจที่ได้เกิดใหม่ในสวรรค์”
เพราะสรวงสวรรค์เปี่ยมด้วยความ
สุขสำราญ เหล่าเทพยังมีรูปกาย
ที่งดงามและมีอายุยืนยาว ทั้งยัง
แวดล้อมด้วยกามสุขนานาประการ

ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องตายเสีย
ก่อนแล้วไปเกิดใหม่ เพื่อเข้าใจความรู้สึกของเทพบุตรองค์
นี้ โลกนี้มีสถานที่ที่เป็นดังสวรรค์อยู่แล้ว แต่จะหาความสุขอัน
เที่ยงแท้และยั่งยืนในสถานที่เหล่านั้นได้หรือ ยกตัวอย่างเช่น
ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความเจริญเป็นเลิศทางวัตถุ ความสุข
ทางกายหาได้ง่าย เราจะเห็นผู้คนมัวเมาจมปลักอยู่ในความ
บันเทิงและความหรูหรา ท่านลองถามตัวเองดูเถิดว่า คนเหล่า

นั่นเขาคิดที่จะพิจารณาหรือพยายามหาความจริงเกี่ยวกับชีวิตให้ลึกซึ้งบ้างหรือไม่ เขามีความสุขจริงหรือ

ครั้งยังเป็นมนุษย์ เทพบุตรองค์นี้มีศรัทธาแก่กล้าในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าความสุขที่ประเสริฐสุดคือความหลุดพ้นซึ่งเกิดจากการประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อแสวงหาความสุขอันประเสริฐ ท่านจึงสละชีวิตทางโลกออกบวชเป็นบรรพชิต ท่านพากเพียรอย่างมุ่งมั่น เพื่อการบรรลุเป็นพระอรหันต์ ที่จริงท่านพากเพียรอย่างอาจหาญเกินไปจนมรณภาพก่อนเวลาอันควร และแล้วท่านกลับพบว่าท่านต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่โดยถูกแวดล้อมด้วยโลกียสุขนานาประการที่ท่านพยายามละหนีมา เราคงพอจะเข้าใจความผิดพลาดของท่านได้กระมัง

แท้จริงแล้วความตายเป็นเพียงการเปลี่ยนสถานะของการระลึกจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่อะไรที่แปลกใหม่ สถานะของการตายและการเกิดใหม่ เกิดต่อเนื่องกันโดยไม่มีระหว่างคั่น แต่การเกิดของเทวดานั้นต่างจากมนุษย์เนื่องจากเป็นการปฏิสนธิทันที และปราศจากความเจ็บปวด ดังนั้น เทพบุตรผู้เคยเป็นพระมาก่อนองค์นั้นจึงมิได้เสียจังหวะ

ในการปฏิบัติธรรมไปในระหว่างการเกิดใหม่แต่อย่างใด แล้วก็ไม่น่าแปลกอีกเช่นกันที่เทพบุตรจะบ่นว่าเสียงอันอีกทีกในเทวโลก หากท่านเคยปฏิบัติกรรมฐานในระดับที่ลึกซึ่งมาแล้วก็จะรู้ว่าเสียงอาจเป็นเครื่องรบกวนและทรมานใจได้เพียงไร ไม่ว่าจะเป็เสียงที่ต้งสนั่นเพียงครั้งเดียวหรือต้งถี่ๆ แบบต่อเนื่อง สมมุติว่าในขณะที่นั่งกรรมฐานผู้ปฏิบัติเพ็งจะเข้าสู่สภาวะที่สงบนิ่ง แล้วทันใดนั้นเสียงโทรศัพท์ก็ต้งขึ้น สมมติที่สะสมมาตลอดชั่วโมงก็อาจแตกกระจายไปในพริบตา หากประสบการณ์นี้เคยเกิดกับใครก็อาจเข้าใจความรู้สึกของเทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุมาก่อนองค์นี้ที่เปรียบเทวดาเหมือนกับหมูเปรต เมื่อโทรศัพท์ต้งขึ้น อาตมาสงสัยว่าผู้ปฏิบัติจะนึกบ่นว่าอย่างไร แม้ว่าจะเป็เพื่อนของท่านเองที่โทรมาก็ตาม

ในพระบาลีเดิม พระสูตรบทนี้มีการเล่นคำกล่าวคือเทพบุตรองค์นี้พบว่าตนเองอยู่ในอุทยานแห่งสรวงสวรรค์อันรื่นรมย์ ชื่อ “นันทวัน” ซึ่งเป็นที่เลื่องลือว่าเป็นสถานที่อันงดงาม แต่เมื่อท่านกราบทูลพระพุทธองค์ ท่านเรียกชื่อสถานที่แห่งนั้นเสียใหม่ว่า “โมหะนะ” ซึ่งมาจากคำว่า โมหะ ความหลง สถานที่ที่ก่อให้เกิดความสับสนและความวุ่นวายภายในจิตใจ

หนทางแห่งการสละโลก

ในความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ แน่แน่นอนว่าเราอาจพึงพอใจกับความห้วนไหวในปิติสุขที่ดื่มด่ำ บางทีเป้าหมายของผู้ปฏิบัติอาจไม่ใช่อรหัตตผลเช่นเทพบุตรองค์นี้ หรืออาจจะไม่ว่าผู้ปฏิบัติจะหวังผลประการใดจากการปฏิบัติ เชื่อแน่ว่าผู้ปฏิบัติย่อมเห็นคุณค่าของสมาธิและความสงบที่เกิดจากการเจริญกรรมฐาน เพื่อเข้าถึงสภาวะดังกล่าว การปล่อยวางในระดับหนึ่งเป็นสิ่งจำเป็น ทุกครั้งที่ผู้ปฏิบัตินั่งลงเพื่อเจริญกรรมฐาน แม้เพียงชั่วโหมงเดียว ย่อมเท่ากับได้สละโอกาสที่จะแสวงหาความสุขหรือเครื่องล่อใจต่างๆ ไปเป็นเวลาหนึ่งชั่วโหมง แต่กลับได้พบความปลอดภัยไปร่งจากความวุ่นวาย และจากความทุกข์ใจในการไขว่คว้าหาความรู้สึกอันน่ายินดีทั้งหลาย หากผู้ปฏิบัติเข้ากรรมฐานนานๆ แม้ต้องละบ้านเรือน คนรัก และงานอดิเรกไป แต่หลายคนก็พบว่า การเสียสละนี้เป็นสิ่งคุ้มค่า

แม้ว่าท่านจะพร่ำบ่นเกี่ยวกับเทวภูมิ แต่เทพบุตรก็มีได้ตั้งใจจะดูหมิ่นวิถีชีวิตของเหล่าเทพ ท่านเพียงแต่รู้สึกผิดหวังในตัวเองที่ไม่อาจบรรลุเป้าหมายของท่านมากกว่า ท่านองว่า เราทำงานชิ้นหนึ่ง โดยหวังว่าจะได้เงิน ๔๐,๐๐๐ บาท เราทำงานหนักอย่างขยันขันแข็ง และละเอียดถี่ถ้วน แต่เมื่อสิ้นงานชิ้นนั้นยังไม่เสร็จ เราได้ค่าจ้างมาเพียง ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งยอมทำให้ผิดหวัง ทั้งนี้มีใจว่าจะรังเกียจเงิน ๒,๐๐๐ บาท แต่เป็นความรู้สึกผิดหวังที่ไม่สามารถบรรลุจุดหมายที่ตั้งเอาไว้ ในทำนองเดียวกัน เทพบุตรโกรธตนเองและเปรียบตนเองกับนักมวยที่ชกได้หัวผักกาดแทนที่จะได้เหรียญทอง เหล่าเทพบริวารทั้งหลายเข้าใจท่านดี และไม่ได้รู้สึกว่าคุณเหยียดหยามแท้จริงแล้วเหล่าเทวดาก็สนใจในพระธรรมเช่นกัน จึงติดตามท่านมายังโลกมนุษย์ ซึ่งท่านเหล่านั้นก็ได้รับประโยชน์จากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์

หากผู้ปฏิบัติมีความมั่นคงในธรรมปฏิบัติแล้ว ความสนใจในการเจริญกรรมฐานจะติดตามไปทุกหนทุกแห่ง แม้ในเทวโลก หาไม่แล้วในไม่ช้า ชีวิตท่านย่อมจะถูกร้อยรัดด้วยโลกีย์สุขของภูมิที่ท่านไปบังเกิด และความพยายามในการปฏิบัติธรรมของท่านก็จะเหือดหายไป

สร้างความมั่นคงในการปฏิบัติธรรม

เราลองมาดูว่า เทพบุตรองค์นี้มีความมั่นคงในธรรมปฏิบัติได้อย่างไร ก่อนเข้าไปอยู่ในป่าตามลำพัง ท่านอยู่ในความดูแลของอุปัชฌาย์อาจารย์เป็นเวลา ๕ ปี ร่วมกับพระภิกษุอื่น ท่านบำรุงอาจารย์ด้วยวิธีต่างๆ มากบ้างน้อยบ้าง รับคำสอนในการบำเพ็ญภาวนาจากอาจารย์และประพฤติปฏิบัติตนตามพระวินัยโดยบริบูรณ์ ในแต่ละปีท่านจะเข้าจำพรรษาเป็นเวลาสามเดือน หลังจากนั้นจะเข้าร่วมพิธีมหาปวารณา ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่พระภิกษุจะกล่าวถึงความผิดและตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยความเมตตากรุณา เพื่อให้เพื่อนภิกษุได้แก้ไขข้อบกพร่องของตน

ความเป็นมาของเทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุองค์นี้เป็นตัวอย่างสำคัญสำหรับโยคีทุกคน กล่าวคือผู้ปฏิบัติพึงทำความเข้าใจวิธีการรักษาศีลอย่างแจ่มแจ้ง จนกระทั่งสามารถรักษากายกรรมและวจีกรรมให้บริสุทธิ์หมดจดได้เป็นปกติในชีวิต นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติพึงมีความรับผิดชอบต่อกันและกัน เพราะเราอาศัยอยู่ในโลกนี้ร่วมกัน เราพึงเรียนรู้การปฏิสังขารด้วยวิธีที่เกื้อกูลและเมตตาต่อกัน สำหรับการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เรายังต้องพึงพาวิปัสสนาจารย์ที่เชื่อถือได้และมีความสามารถ จนกว่าเราจะชำนาญและผ่านวิปัสสนาญาณทุกขั้นแล้ว

การแยกแยะแก่นออกจากเปลือก

พระภิกษุรูปนี้มีคุณธรรมอันเลิศ ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะบรรลุสัจจธรรม สำหรับท่าน ไม่มีสิ่งใดสำคัญเท่าการปฏิบัติธรรม ท่านพยายามแยกแยะสาระแก่นสารออกจากเปลือกด้วยความระมัดระวังอย่างสูง และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติ โดยใช้เวลาในการเจริญสติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เป็นการดี หากผู้ปฏิบัติจะจำกัดขอบเขตความรับผิดชอบของตน เพื่อจะได้มีเวลาในการปฏิบัติธรรมมากขึ้น หากทำไม่ได้ ขอให้นึกถึงเรื่องของแม่โค เป็นที่ทราบกันว่า โคนั้นจะเคี้ยวเอื้องตลอดเวลา และง่วนอยู่กับการกินหญ้าทั้งวัน เมื่อแม่โคมีลูกอ่อนวิ่งวุ่นซุกซน หากแม่โคยังเอาแต่เล็มหญ้ากินโดยไม่คิดถึงลูก ลูกวัวก็คงจะวิ่งเตลิดไปจนเป็นปัญหา แต่หากว่าแม่โคเพิกเฉยต่อความต้องการของตนเองและเฝ้าดูลูกอย่างเดียว แม่โคก็จะต้องเล็มหญ้ากินทั้งคืน โยคี

ผู้ปฏิบัติที่มีภาระหน้าที่อื่นต้องปฏิบัติไปพร้อมๆกัน ก็ควร
 เลียนแบบแม่โคทำงานของตนไป แต่ก็ไม่ใช่ทิ้งการปฏิบัติ
 ธรรม พยายามไม่ให้จิตฟุ้งซ่านไปไกลเกินไปนัก

เราทราบกันแล้วว่าพระภิกษุรูปนี้ขยันขันแข็งและมี
 ความเพียรอย่างแรงกล้า ช่วงเวลาที่ท่านตื่น ท่านพยายามเจริญ
 สติอย่างดีที่สุดอันเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติพึงกระทำ พระพุทธองค์ทรง
 อนุญาตให้พระสงฆ์นอนหลับได้ ๔ ชั่วโมง ในช่วงมัชฌิมยาม
 แต่พระภิกษุรูปนี้เห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติ ท่าน
 จึงละทิ้งที่นอนและไม่ยอมแม้กระทั่งคิดถึงการนอน ยิ่งไปกว่า
 นั้น ท่านแทบจะไม่ฉันทอะไรเลย ท่านพอใจอยู่กับการทำความ
 เพียรอย่างต่อเนื่องเท่านั้น

อาตมามีได้แนะนำให้ผู้ปฏิบัติอดอาหารและอดนอน
 อาตมาเพียงประสงค์ให้ผู้ปฏิบัติชื่นชมความมุ่งมั่นของเทพ
 บุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุองค์นี้ ในระหว่างการอบรมวิปัสสนา
 กรรมฐาน ผู้ปฏิบัติควรนอนให้เพียงพอตามพุทธดำรัส คือ ๔
 ชั่วโมง หากทำได้ ในชีวิตปกติอาจจำเป็นต้องนอนมากกว่า
 นี้ แต่ก็ไม่ควรนอนมากเกินไปเสียจนทำให้เซื่องซึม สำหรับ
 การรับประทานอาหาร ผู้ปฏิบัติควรรับประทานตามความ
 พอใจเพื่อให้มีกำลังเพียงพอสำหรับปฏิบัติภารกิจประจำวัน

และการปฏิบัติธรรม แต่ก็ไม่มากเกินไปจนรู้สึกท้องอิด และ
ง่วงนอน เรื่องของพระภิกษุท่านนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น
ในการรับประทานเพื่อบำรุงร่างกาย อย่างน้อยให้ได้รับ
สารอาหารเพียงพอ

บุคคลที่เสียชีวิตในระหว่างการปฏิบัติธรรมหรือใน
ระหว่างการเทศนาธรรม สามารถเทียบได้กับวีรบุรุษหรือ
วีรสตรีที่เสียชีวิตในสงคราม พระภิกษุของคัมภีร์กำลังเดินจงกรม
อยู่ ขณะที่ถูกคมดาบของธาดุลมประหาร เมื่อตื่นขึ้นท่านอยู่
บนสวรรค์ ผู้ปฏิบัติทุกคนก็จะเป็นเช่นเดียวกัน หากเสียชีวิต
ในระหว่างปฏิบัติธรรมแม้จะยังมีได้บรรลุดุธรรมก็ตาม

แม้ในภพภูมิที่ดี ก็ยังอาจมีบุคคลที่ปรารถนาหนทาง
ที่จะหลีกเลี่ยงไปสู่อิสรภาพและความปลอดภัยที่สมบูรณ์ เมื่อ
ท่านได้ไปภูมิดินในเทวภูมิ เทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุเกรง
ว่าตัณหาของท่านจะกลับกำเริบขึ้น หากท่านอย่างกรายเข้า
ในวิมานแม้เพียงก้าวเดียว ท่านรู้ว่าศีลวัตรของท่านอาจเสื่อม
คลายลง การบรรลุดุธรรมยังคงเป็นเป้าหมายสูงสุด และเพื่อ
บรรลุดุฤประสงค์นี้ ท่านจำต้องรักษาความบริสุทธิ์ไว้ให้ครบ
ถ้วน ท่านจึงหลีกเลี่ยงลงมายังวัดพระเชตุวันและกราบทูลถาม
คำถามต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า

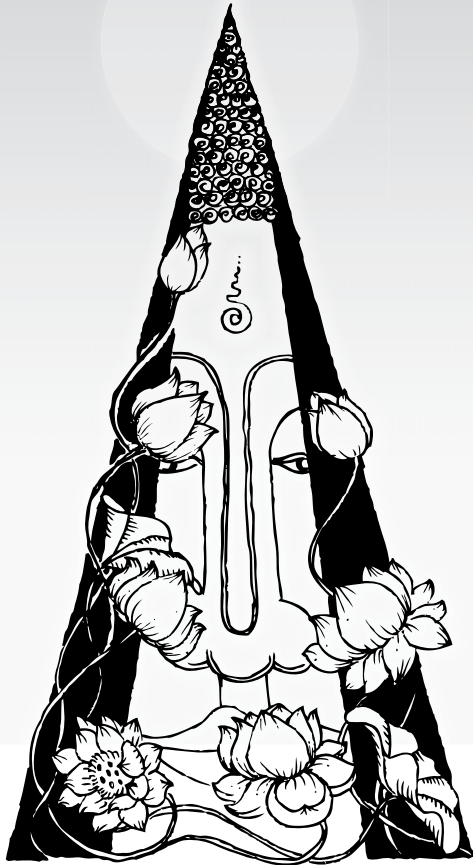
พุทธโอวาทชั้นสูง

คำตอบของพระพุทธองค์นั้นรวบรัดผิดธรรมดา ปกติแล้วพระองค์จะทรงสั่งสอนเป็นลำดับขั้น เริ่มด้วยการอบรมศีล แล้วจึงทรงแสดงเรื่องความเห็นถูกในเรื่องของกรรมและสมาธิ ก่อนที่จะทรงแสดงเรื่องการเจริญวิปัสสนา ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยกตัวอย่างอาจารย์สอนศิลปะเพื่ออธิบายลำดับขั้นการสอนนี้ เมื่อมีผู้ที่อยากวาดภาพมาขอศึกษาเล่าเรียนด้วย อาจารย์ก็มีได้ยื่นพู่กันให้ทันที บทเรียนบทแรกคือสอนการชิงผ้าใบ เช่นเดียวกับการที่ศิลปินไม่อาจวาดภาพบนอากาศได้ฉับใด ย่อมเป็นการเปล่าประโยชน์ที่จะเริ่มการเจริญวิปัสสนาโดยไม่มีพื้นฐานของศีลและความเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม หากปราศจากสองสิ่งนี้แล้ว ก็ไม่มีพื้นฐาน (เหมือนผ้าใบ) ที่จะรองรับสมาธิและปัญญา ในสถานปฏิบัติธรรมบางแห่ง การอบรมศีลและกฎแห่งกรรมถูกละเลย หากเป็นเช่นนี้ ก็ไม่อาจหวังผลจากการเจริญภาวนาได้มากนัก

นอกจากนี้ พระพุทธองค์ยังทรงปรับคำสอนให้เหมาะสมแก่ภูมิหลังหรือจริตของผู้ฟังด้วย พระองค์ทรงเห็นว่าเทพ

บุตรองค์นี้เคยเป็นพระภิกษุ และเคยปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
อย่างแก่กล้ามาแล้ว ทั้งยังมีได้ทำศีลของท่านให้ขาดลงขณะ
ที่มาบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ในภาษาบาลีมีคำว่า **การะกะ** หมายถึงบุคคลที่
ชื่อตรงต่อหน้าที่และขยันขันแข็ง เทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุ
องค์นี้เป็นหนึ่งในบุคคลเหล่านั้น ท่านมิได้เป็นโยคีแต่เพียงใน
นามเท่านั้น อีกทั้งมิใช่นักปรัชญาหรือคนช่างฝันที่ลุ่มหลงอยู่
แต่ในความคิดและจินตนาการ อีกทั้งมิใช่คนเอื่อยเฉื่อยที่เพ่ง
มองทุกสิ่งทุกอย่างไร้ความหมาย ในทางตรงข้ามท่านเป็นผู้
ที่มีความอาจหาญและจริงจังในการปฏิบัติธรรม เทพบุตรผู้
เคยเป็นพระภิกษุรูปนี้เดินตามธรรมวิถีด้วยความมุ่งมั่น ความ
ศรัทธา และความเชื่อมั่นอย่างลึกซึ้งในการปฏิบัติ เกื้อหนุน
ให้ท่านสามารถบำเพ็ญเพียรอย่างต่อเนื่อง ท่านพยายาม
น้อมนำคำสอนที่ได้รับฟังมาปฏิบัติทุกๆขณะ เราอาจเรียก
ท่านว่า**นักปฏิบัติธรรมผู้ขำของก็ได้**

ทางสายตรงสู่การหลุดพ้น

พระพุทธองค์ตรัสสอนภิกษุผู้มุ่งมั่นนี้ด้วยคำสอนชั้นสูง สำหรับผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติธรรม “มรรคที่ท่านดำเนินอยู่นี้ถูกตรงแล้ว และย่อมนำท่านไปสู่สถานที่ที่ปลอดภัยจากภัย เป็นอิสระจากความกลัวใดๆ อันเป็นจุดหมายของท่าน” มรรคที่ท่านดำเนินมาถึงนี้หมายถึงอริยมรรคมีองค์แปดนั่นเอง เทพบุตรองค์นี้ได้ดำเนินมาตามหนทางนี้อยู่แล้ว และพระพุทธองค์ได้ตรัสรับรองให้ท่านเดินต่อไป พระองค์ทรงตระหนักดีว่า เทพบุตรองค์นี้ประสงค์จะบรรลอรหัตตผลในชาตินี้ จึงทรงชี้ทางสายตรงให้ นั่นคือ ทางสายวิปัสสนา

อริยมรรคมีองค์แปดเป็นทางตรงโดยแท้ ไม่มีทางแยก ไม่วัดโค้งหรือคดเคี้ยว แต่มุ่งตรงไปสู่พระนิพพาน

อกุศลกรรมบถ ๑๐

เราอาจทำความเข้าใจลักษณะของกุศลได้ดีขึ้น โดยการศึกษาลักษณะที่ตรงข้ามกัน คือ อกุศล ท่านกล่าวว่า อกุศลกรรมหรือความประพฤติทุจริตมีอยู่ ๑๐ ประการ บุคคลที่

ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ เหล่านี้ทั้งทางกาย วาจา และใจ
บัณฑิตมองว่าเป็นผู้ไม่ซื่อสัตย์ คดโกง ขาดคุณธรรม

กายทุจริตมีอยู่ ๓ ประการ

ประการที่หนึ่ง เกิดจากความรู้สึกเกลียดชังและ
ก้าวร้าว หากบุคคลขาดเมตตาและกรุณา ความรักและความ
เห็นอกเห็นใจแล้ว เขาก็อาจยอมแพ้แก่ความรู้สึกเช่นนี้และ
แสดงออกมาทางกายกรรม บางคนอาจฆ่า ทำร้ายหรือกดขี่
ผู้อื่น

ประการที่สอง กายทุจริตอาจเกิดจากความโลภ ซึ่ง
หากไม่ควบคุมแล้วก็อาจนำไปสู่การลักขโมยหรือการหลอกลวง
เอาทรัพย์สินของผู้อื่น

ประการที่สาม การประพฤตินิดในกามก็เป็นกาย
ทุจริต บุคคลที่ถูกครอบงำด้วยความใคร่ปรารถนาที่จะสนอง
ตัณหาของตน ก็อาจประพฤตินิดในกามโดยไม่คำนึงถึงความ
รู้สึกของผู้อื่น

วจีทุจริตมี ๔ ประการ คือ

หนึ่ง การพูดปด

สอง การพูดยุงส่อเสียดก่อให้เกิดความแตกแยก

สาม การพูดทำร้ายจิตใจผู้อื่น พูดคำหยาบคาย
คำทอ ลามก

และ **สี่** การพูดตลกคะนอง (เพื่อเจ้อ)

มโนทุจริตมี สาม ประการ คือ

หนึ่ง การคิดประทุษร้าย

สอง การเพ่งเล็งอยากได้ของของคนอื่น

สาม ความเห็นผิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

ปฏิเสธรกฎแห่งกรรม ไม่เชื่อว่าการทำดีทำชั่วย่อมให้ผลเหล่านั้นนับได้ว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิ์ในทางพุทธศาสนา ความคิดเป็นพฤติกรรมประเภทหนึ่ง ความคิดเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นสาเหตุของการกระทำ การไม่เชื่อกฎแห่งกรรมสามารถทำให้เกิดพฤติกรรม การกระทำที่ขาดความรับผิดชอบ สร้างเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น

ยังมีมโนกรรมอื่นๆ อีกที่เป็นอกุศล แต่มิได้รวมอยู่ในอกุศลกรรมบถข้างต้น เช่นความง่วงเหงาหาวนอน ความฟุ้งซ่าน และกิเลสในลักษณะอื่นๆ อีกมากมาย บุคคลที่ถูกอำนาจเหล่านี้ครอบงำ นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีใจทุจริต

อันตรายจากการเดินบนหนทางที่เป็นอกุศล

บุคคลที่ยังถูกครอบงำด้วยพฤติกรรมอันเป็นทุจริต ทั้งภายในและภายนอกดังกล่าว นับได้ว่ากำลังเดินบนหนทางที่เป็นอกุศล เขาไม่มีหวังที่จะบรรลุสถานที่ที่ปลอดภัยภัยได้ และต้องเผชิญกับอันตรายต่างๆ ตลอดเวลา

อันตรายประการหนึ่ง คือ ความรู้สึกลงโทษตัวเอง เสียใจและเศร้าใจที่ได้กระทำผิดในอดีต บุคคลอาจหาข้อแก้ตัวในอกุศลที่ได้กระทำ ไม่ว่าจะทางกาย วาจา หรือใจ บางคนอาจไม่รู้ด้วยซ้ำว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นอกุศล แต่หลังจากนั้นการระลึกถึงอดีตทำให้รู้สึกเสียใจ บางคนนึกตำหนิตนเอง “นั่นเป็นการกระทำที่โง่มากเลย” ความเสียใจในสิ่งที่ได้ทำไปแล้วเป็นสิ่งที่เจ็บปวดมาก และเป็นความรู้สึกที่ไม่มีใครอื่นมาทำเรา การเดินตามหนทางที่เป็นอกุศลนี้เป็นการสร้างทุกข์ให้แก่ตนเองและให้ผลลัพธ์ที่น่ากลัวเสมอ แต่ยิ่งน่าสะพรึงกลัวโดยเฉพาะในวาระที่ใกล้ตาย ในช่วงนั้นจะเกิดกระแสแห่งจิตสำนึกที่ไม่อาจควบคุมได้ ประมวลภาพชีวิตและการกระทำของแต่ละคนจะเกิดขึ้น

เป็นฉากๆ หากบุคคลสั่งสมแต่คุณธรรมและเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น จิตใจก็จะเปี่ยมด้วยความอบอุ่นและความสงบ สามารถที่จะตายอย่างสงบ แต่หากบุคคลมิได้ระวังรักษาศีล ความเศร้าและเสียใจก็จะครอบงำจิต เขาอาจคิดว่า “ชีวิตช่างสั้นเสียนี่กระไร ฉันทเสียเวลาไปเปล่า ฉันทพลาดโอกาสที่จะได้ใช้ชีวิตในระดับที่สูงสุดที่มนุษย์ควรจะเป็น” เมื่อถึงตอนนั้นก็สายเสียแล้วที่จะแก้ไข เขาจะตายด้วยความทุกข์ทรมาน บางคนทุกข์ทรมานมาก ถึงขนาดที่ต้องร้องไห้ออกมา

การรู้สึกลงโทษตนเองมิใช่อันตรายเพียงอย่างเดียวของผู้เดินทางที่เป็นอกุศล บุคคลผู้นั้นยังต้องรับคำตำหนิติฉินจากบัณฑิต คนดียอมไม่ปรารถนาเป็นมิตรหรือยกย่องผู้ที่ไวใจไม่ได้หรือบุคคลที่ชอบความรุนแรง คนที่ไร้คุณธรรมจะกลายเป็นที่รังเกียจในสังคม ไม่อาจอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

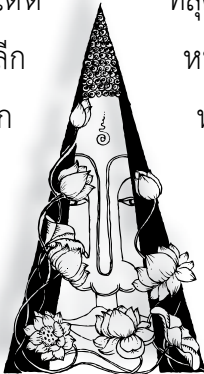
บนเส้นทางที่เป็นอกุศล บุคคลอาจพบว่าเขาต้องต่อสู้กับกฎหมายบ้านเมือง หากทำผิด กฎหมายก็จะตามลงโทษ ตำรวจจะตามจับแล้วจะต้องถูกบังคับให้เสียค่าปรับ หรือติดคุกหรือบางทีอาจถูกตัดสินประหารชีวิต ทั้งนี้แล้วแต่ความรุนแรงของความผิด โลกปัจจุบันนี้ ก็เต็มไปด้วยความรุนแรงอยู่แล้ว คนจำนวนมากทำผิดกฎหมาย ด้วยความโลภ ความโกรธ และ

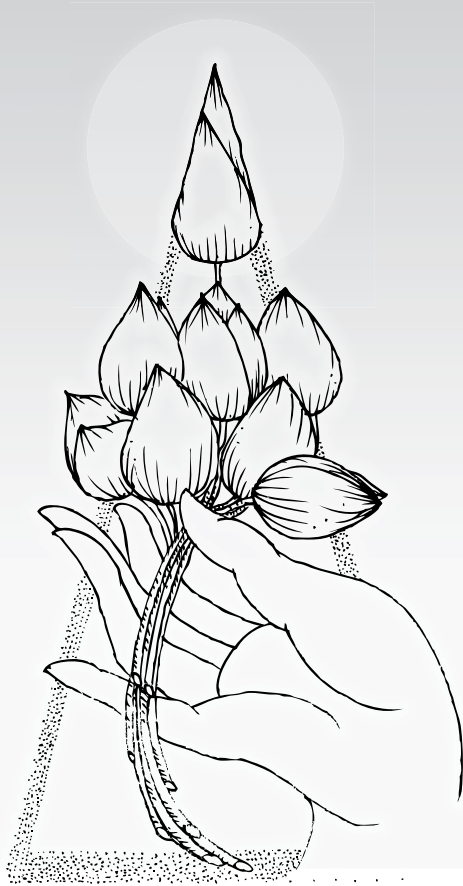
ความหลง พวกเขาทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ความลึกแห่งห้วงอกุศลกรรมที่บุคคลอาจจมลงไปได้นั้นไม่มีประมาณ เราอาจได้เห็นชาวพุทธกรรมอันรุนแรงเกี่ยวกับการฆาตกรรมต่างๆ เมื่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองตามจับฆาตกรได้ บุคคลนั้นอาจต้องชดใช้ด้วยชีวิต ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าผู้เดินบนหนทางที่เป็นอกุศลย่อมต้องเสี่ยงกับอันตรายจากการถูกลงโทษ

แน่นอนว่าคนที่ฉลาดอาจหนีรอดไปได้ หรืออาจทำผิดโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย เขาอาจหลีกเลี่ยงการลงโทษโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้ แต่เขาไม่มีทางหลีกเลี่ยงการลงโทษตนเองได้เลยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ความที่รู้อยู่แก่ใจว่าตนได้กระทำผิดไปนี้เป็นสิ่งเจ็บปวดมาก เราย่อมเป็นพยานให้แก่ตัวเองได้ดี

ได้ และยังไม่อาจหลีกเลี่ยงสัตว์เดรัจฉาน นรก บุคคลได้กระทำผิดหากไม่ให้ผลในชาติอนาคต หนทางที่ไปสู่ภัยอันตราย

ที่สุดเราไม่อาจหนีตนเองหนีจากอบายภูมิ เช่นหรือเปรตได้ ครั้นเมื่อกรรมจะตามให้ผลนี้ก็จะติดตามไปเป็นอกุศลย่อมนำต่างๆ เหล่านี้

อริยมรรคมีองค์แปด

อกุศลย่อมไม่อยู่ในอริยมรรคมีองค์แปด โดยย่อ
มรรคมีองค์แปดก็คือ ศีล สมาธิ และปัญญา อันนำมา
ซึ่งความบริบูรณ์ และความถูกต้องในชีวิตมนุษย์ทุกๆ ด้าน

อริยมรรคมีองค์แปดหมวดศีล

สัมมาวาจา หรือวาจาชอบ คำว่าสัมมาวาจา หากแปลตรงๆ ก็คือวาจาที่ถูกถ่วงหรือสมบูรณ์ หมายถึง คำพูดที่ตรงต่อความเป็นจริง นอกจากนี้ยังสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่ชน มีเมตตา น่าฟัง อ่อนหวาน ไม่ประทุษร้าย และเป็นประโยชน์ การมีสัมมาวาจาทำให้ล่องพ้นจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางวาจา ๔ ประการ ดังได้กล่าวแล้ว

สัมมากัมมันตะ หรือการกระทำชอบ การกระทำที่ถูกต้อง ย่อมประกอบด้วยความยับยั้งชั่งใจ บุคคลพึงเว้นจากความประพฤติที่เป็นอกุศลกรรมทางกาย ๓ ประการ ได้แก่ การฆ่า การลักขโมย และการประพฤติผิดในกาม

ประการสุดท้าย **สัมมาอาชีวะ** คือ การเลี้ยงชีพชอบ กล่าวคือ ดำรงชีวิตด้วยความถูกต้องเหมาะสมและปราศจากมลทิน ไม่ประกอบมิจฉาอาชีพ

การขจัดอกุศลกรรม ๓ ประการนี้ ทำให้บุคคลสามารถควบคุมกิเลสอย่างหยาบเอาไว้ได้ กิเลสเป็นศัตรูของเรา ซึ่งบุคคลควรจะระลึกรู้และพิจารณาอยู่เนืองๆ หากปราศจากศัตรู บุคคลก็ปราศจากอันตราย

อริยมรรคมีองค์แปดหมวดสมาธิ

จิตที่ตั้งมั่นหรือสมาธิเป็นหมวดที่ ๒ ของอริยมรรคมีองค์แปด ประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ คือ **ความเพียรชอบ สติชอบ และสมาธิชอบ**

หัวข้อนี้ น่าจะเป็นที่คุ้น หากท่านเคยปฏิบัติกรรมฐานมาก่อน เมื่อผู้ปฏิบัติพยายามตั้งความระลึกไว้ที่ห้อง (พองยุบ) นี่คือการเพียรชอบ ซึ่งมีพลังอำนาจในการผลักให้กิเลสห่างไกลออกไป เมื่อผู้ปฏิบัติมีความเพียรชอบ สติก็จะเข้มแข็งขึ้น และสามารถเฝ้าดูอารมณ์ต่างๆ ได้ และสตินี้ก็จะทำหน้าที่ตามรักษา กล่าวคือ ความเพียรผลักไสกิเลสให้ห่างไกล และสติจะทำหน้าที่ปิดประตูไม่ให้กิเลสกลับเข้ามาอีก คราวนี้จิตจะสามารถรวมตัวตั้งมั่นได้ สติจะตามรู้อารมณ์ทุกขณะโดยสำรวม ไม่ฟุ้งซ่าน สงบนิ่ง นี่คือการสมาธิ

หากองค์ธรรมทั้ง ๓ ปรากฏอยู่ ก็กล่าวได้ว่า มรรคมีองค์แปดหมวดสมาธิเจริญขึ้น ณ จุดนี้ความต่างพร้อยทางจิต (กิเลส) และอกุศลจิตจะถูกจำกัดให้อยู่ห่างไกล หมวดสมาธินี้ทำหน้าที่ต่อสู้กับอกุศลจิตโดยตรง

อริยมรรคมีองค์แปดหมวดปัญญา

ในทุกขณะ จิตจะมีความบริสุทธิ์และสงบด้วยความพยายามของผู้ปฏิบัติเอง สมมุติว่าแต่ละนาทีผู้ปฏิบัติมีจิตที่ปราศจากอกุศล ๖๐ ครั้ง ใน ๒ นาที ก็จะมีจิตที่บริสุทธิ์ ๑๒๐ ครั้ง ลองคิดดูว่าในหนึ่งชั่วโมงหรือจนถึงหนึ่งวัน ผู้ปฏิบัติสามารถสร้างวินาทีแห่งสันติสุขได้มากเพียงไร ทุกๆ วินาทีมีค่าทั้งสิ้น

ในแต่ละขณะเช่นนี้ ผู้ปฏิบัติจะเห็นจิตหยั่งลงสู่เป้าหมายคืออารมณ์ที่ปรากฏชัดในปัจจุบันขณะนี้ คือ การตั้งเป้าหมายไว้ชอบ (สัมมาสังกัปปะ) เป็นหนึ่งในหมวดปัญญาของอริยมรรคมีองค์แปด เมื่อจิตปักลงสู่อารมณ์เป้าหมายอย่างแม่นยำ ย่อมจะมองเห็นอารมณ์อย่างชัดเจน ก็จะเกิดปัญญาที่มองเห็นอารมณ์อย่างชัดเจนและเป็นการประจักษ์รู้สุภาวธรรมตามความเป็นจริงซึ่งเป็นอีกองค์หนึ่งของอริยมรรค กล่าวคือ ความเห็นชอบ (สัมมาทิฏฐิ)

หากจิตตกลงสู่อารมณ์เป้าหมายอย่างแม่นยำ ปัญญา ก็จะเกิดขึ้น รับรู้เงื่อนไขตามหลักของเหตุและผลที่เชื่อมโยง

ระหว่างสภาวะธรรมทางกายและทางจิต เมื่อจิตสัมผัสกับความไม่เที่ยง จิตก็จะรู้จักอนิจจังตามความเป็นจริง ดังนั้น เป้าหมายที่ตั้งไว้ชอบและความเห็นชอบ จึงสัมพันธ์กันอยู่

ความเห็นชอบที่เกิดจากการตั้งเป้าหมายชอบ มีพลังอำนาจในการถอนรากของจิตที่เป็นอกุศล รากลึกของจิตที่เป็นอกุศลนี้ หมายถึงอนุสัยกิเลสที่ซ่อนเร้นอยู่อย่างมิดชิด ซึ่งจะสามารถขุดรากถอนโคนได้ด้วยปัญญาเท่านั้น สภาวะธรรมนี้เป็นสิ่งที่พิเศษมาก จะเกิดขึ้นเพียงขณะเดียว ด้วยวิธีปฏิบัติที่เป็นของจริง กระทำได้จริงๆ และมีไม่เกิดจากจินตนาการ

บางที่ผู้ปฏิบัติอาจเข้าใจได้มากขึ้นแล้วว่าเหตุใดพระพุทธรองค์จึงตรัสว่า หนทางนี้เป็นทางสายตรง อกุศลทางกาย วาจา และใจ จะสามารถเอาชนะได้ด้วยการฝึกฝน ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาในอริยมรรคมีองค์แปด เมื่อเดินตรงตามเส้นทางนี้ ผู้ปฏิบัติจะสามารถก้าวข้ามอกุศล และรอดพ้นจากภยันตรายต่างๆ

พระนิพพาน และ อริยมรรค ในฐานะสถานที่ที่ปลอดจากภัย

พระพุทธองค์ได้ทรงรับรองกับเทพบุตรผู้เคยเป็นภิกษุว่าหนทางเส้นนี้จะนำไปสู่สถานที่ที่ปลอดจากภัย คำว่า “สถานที่ปลอดจากภัย” นี้ มีการอธิบายเพิ่มเติมอย่างละเอียดในอรรถกถาของพระสูตรนี้ ความจริงคำนี้หมายถึงพระนิพพานที่ซึ่งปราศจากภัยอันตรายหรือความน่ากลัวใดๆ เหลืออยู่ สามารถเอาชนะความแก่ และความตายได้โดยเด็ดขาดหมดทุกข์สิ้นเชิงนั่นเอง ผู้ใดที่ได้บรรลุพระนิพพานจะได้รับการปกป้อง จึงได้ชื่อว่า “ผู้ปราศจากความกลัว” กล่าวคือ เป็นผู้ที่ปราศจากอันตราย

การจะเข้าถึงสถานที่ที่ปลอดจากภัยคือพระนิพพานนี้ ผู้ปฏิบัติต้องเดินไปทางโลกิยมรรคของอริยมรรคก่อน คำว่า โลกิย์ ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่เหนือโลก มีแต่ทางสายนี้เท่านั้นที่นำไปสู่พระนิพพาน พระนิพพานเป็นจุดหมายปลายทางของหนทางเส้นนี้

เราได้กล่าวถึงไตรสิกขาของหนทางเส้นนี้แล้วว่า คือ
ศีล สมาธิ และปัญญา เมื่อบุคคลมีศีลบริสุทธ์ก็จะปราศจาก
ความรู้สึกลำบากผิดและคำตำหนิของบัณฑิต ปลอดภัยจาก
การลงโทษทางกฎหมายและการเกิดในอบาย เมื่อบรรลุความ
บริสุทธ์ในหมวดสมาธิ ผู้ปฏิบัติจะรอดพ้นจากภัยอันตราย
ของกิเลสระดับกลาง กล่าวคือ จิตที่ไหลไปสู่อกุศลและความ
บีบคั้นอยู่ภายใน ปัญญาในมรรคซึ่งเกิดจากการเจริญสติและ
สมาธิมีพลาณภาพทำลายอนุสัยกิเลส ดังนั้นแม้จะยังไม่ถึง
พระนิพพานที่ปลอดภัยจากภัยอย่างแท้จริง ผู้ปฏิบัติก็จะได้รับ
การปกป้องรักษาจากสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว ในระหว่างที่ดำเนิน
อยู่บนทางแห่งอริยมรรค ดังนั้น อริยมรรคนี้เองก็เป็นสถานที่
ที่ปลอดภัยจากภัยด้วยเช่นกัน

กิเลส กรรม และผลของกรรม :

วงจรถุบาตร์ของสังสารวัฏ

กิเลสเป็นสาเหตุของภัยอันตรายต่างๆ ในโลก อวิชชา ตัณหา และอุปาทาน ล้วนเป็นกิเลส เมื่อมีอวิชชา ทั้งยังถูก ผลักดันด้วยตัณหา บุคคลประกอบกรรมแล้วก็ต้องรับผลของ กรรมนั้น เพราะกรรมที่ทำในอดีตภพใดภพหนึ่ง เราจึงกลับมาเกิดในโลกนี้อีก ในอัฐภาพที่เป็นร่างกายและจิตใจนี้ กล่าว อีกนัยหนึ่งก็คือชีวิตของเราในปัจจุบันชาติ เป็นผลมาจาก เหตุในอดีต ในทางกลับกัน ร่างกายและจิตใจนี้กลายเป็น ที่เกาะกุมของตัณหาและอุปาทาน ตัณหาและอุปาทานนี้เองเป็นเหตุที่ทำให้เราก่อกรรม ทำให้ต้องเกิดใหม่อีกซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพื่อเพิ่มพูนตัณหาและอุปาทานในกายและจิต กิเลส กรรม และผลของกรรม จึงเป็นองค์ประกอบ ๓ อย่างของวงจรรูปาทวิในสังสารวัฏอันหาเบื้องต้นไม่ได้ และหากปราศจากการเจริญวิปัสสนากรรมฐานก็ไม่อาจหาที่สุดได้เช่นกัน

หากปราศจากอวิชชาหรือความหลงแล้ว วัฏจักรนี้ก็ไม่อาจตั้งอยู่ได้ ในเบื้องต้นเราเป็นทุกข์จากอวิชชาคือความไม่รู้ ความมืดบอดลึวนๆ ยิ่งไปกว่านั้น อวิชชาคือความไม่รู้จากความหลง ซึ่งหากเราไม่ปฏิบัติให้ลึกซึ้ง ก็ไม่อาจประจักษ์ถึงลักษณะที่แท้ของความเป็นจริง นั่นคือ อนิจจัง ทุกขัง และ

อนัตตา ไม่อาจเห็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางกายและจิตอันเป็นสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นและดับไปทุกๆ ขณะได้อย่างชัดเจน ไม่อาจเห็นทุกข์อันมหันต์ที่เราต้องเผชิญอยู่จากการบีบคั้นของการเกิดขึ้นและดับไป มองไม่เห็นว่าการะบวนการเหล่านี้ปราศจากผู้ควบคุม ไม่มีใครอยู่เบื้องหลัง ไม่มีใครเป็นผู้สงบ หากเข้าใจลักษณะทั้งสามของรูปนามนี้อย่างลึกซึ้ง ตัณหาและอุปาทานก็มิอาจเกิดขึ้นได้

ดังนั้น เพราะความหลง เราจึงปรุงแต่งความจริงเข้าใจผิดว่ารูปและนามเป็นสิ่งคงทนถาวรและไม่เปลี่ยนแปลง เราพึงพอใจกับการเป็นเจ้าของร่างกายและจิตใจนี้ และเข้าใจว่ามีตัวตนถาวรคือ “ฉัน” ทำหน้าที่กำกับควบคุมร่างกายจิตใจนี้

ความไม่รู้สองประเภทนี้เองที่ก่อให้เกิดตัณหาและอุปาทาน การยึดมั่นหรืออุปาทานก็เป็นเพียงตัณหาหรือความอยากที่พอกพูนหนาขึ้นเท่านั้นเอง ด้วยความปรารถนาสิ่งน่าพอใจทางรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ เราจึงไขว่คว้าหาสิ่งใหม่ๆ คว้าไป เมื่อได้สิ่งที่ปรารถนา เราก็จะกอดมันไว้แน่นและไม่ยอมปล่อยให้มันไป เหล่านี้ก่อให้เกิดกรรมซึ่งเป็นสิ่งร้อยรัดผูกมัดเราไว้กับวัฏจักรของการเกิดใหม่

ตัดสังสารวัฏ

แน่นอนว่ากรรมมีหลายอย่าง อกุศลกรรมนำมาซึ่งผลอันไม่น่าปรารถนาและทำให้บุคคลต้องวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ เมื่อเริ่มเดินบนหนทางแห่งอริยมรรค ผู้ปฏิบัติไม่พึงวิตกกังวลของอกุศลกรรมที่เคยทำไว้ในอดีต เพราะผู้ปฏิบัติหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นอกุศลอยู่แล้ว ศีลย่อมคุ้มครองผู้ปฏิบัติจากทุกข์ภัยในอนาคต กุศลกรรมนำมาซึ่งความสุขถึงแม้ว่าในขณะที่เดียวกันจะผลักดันเราไปสู่การเกิดใหม่ แต่ในระหว่างการเจริญวิปัสสนากรรมฐานไม่มีการประกอบกรรมที่จะนำไปสู่การเกิดใหม่ การเฝ้าดูอารมณ์ที่เกิดขึ้นและดับไปเป็นกุศลกรรม ทั้งยังเป็น การตัดภพชาติในสังสารวัฏอีกด้วย ในความหมายที่แท้จริง วิปัสสนากรรมฐานไม่ก่อให้เกิดผลกรรม ที่เรียกในภาษาบาลีว่า วิบาก กล่าวคือ การกำหนดที่แม่นยำจะป้องกันมิให้ต้นเหตุเกิดขึ้น รวมถึงการป้องกันสิ่งอื่นๆ ที่เป็นผลพวงของการเวียนว่ายตายเกิดอันได้แก่ กรรม ชาติ ขรา และมรณะ

ทุกๆ ขณะการเจริญวิปัสสนาสามารถตัดวงจรอุบาทว์ของสังสารวัฏ คือ กิเลส กรรม และผลของกรรมลงได้อย่าง

สิ้นเชิง เมื่อความเพียร สติ และสมาธิที่มั่นคงเกิดขึ้น การกำหนดอารมณ์อย่างแม่นยำจะช่วยให้สัมปชัญญะแห่งตลอดเข้าไปถึงลักษณะที่แท้จริงของชีวิต ผู้ปฏิบัติจะมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง แสงสว่างแห่งปัญญาจะขับไล่ความมืดบอดของอวิชชาออกไป เมื่อปราศจากอวิชชาแล้วตัณหาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร หากผู้ปฏิบัติประจักษ์แจ้งใน อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ตัณหาไม่อาจเกิดขึ้นได้ และอุปาทานก็ไม่อาจเกิดตามมา ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าอวิชชาทำให้เกิดอุปาทาน แต่เมื่อมีวิชชาก็จะปราศจากอุปาทาน เมื่อไม่มีอุปาทานก็ไม่ก่อกรรมและไม่ต้องรับผลของกรรม

อวิชชาทำให้เกิดตัณหาและอุปาทานความยึดมั่น ทั้งต่อชีวิตและต่อความเห็นผิดเกี่ยวกับตัวตน การดำเนินตามทางแห่งอริยมรรคช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำลายเหตุของอวิชชาเมื่อไม่มีเหตุเหล่านี้แม้เพียงชั่วขณะเดียว จิตก็จะเป็นอิสระสังสารวัฏจะขาดลง นี่คือสถานที่ที่ปลอดจากภัยที่พระพุทธรองค์ตรัสถึง เมื่อเป็นอิสระจากอวิชชา และจากกิเลส รวมทั้งผลกรรมอันน่ากลัวที่จะพึงก่อให้เกิดทุกข์ในอนาคต ผู้ปฏิบัติก็จะสามารถพบกับความปลอดภัยและความมั่นคง トラบเท่าที่ ยังดำรงสติอยู่

บางทีผู้ปฏิบัติอาจรู้สึกว่าการกายและจิตของตนนี้น่ากลัวมากเสียจนอยากจะกำจัดมันไป อย่างไรก็ตาม การคิดฆ่าตัวตายก็ไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น หากต้องการความหลุดพ้นจริงๆ ผู้ปฏิบัติพึงดำเนินชีวิตอย่างฉลาด กล่าวกันว่า ต่อเมื่อบุคคลเฝ้าสังเกตผลเท่านั้นเหตุจึงถูกทำลายลงได้ การทำลายนี้มีใช่การลงมือทำลายล้างจริงๆ แต่เป็นการสิ้นสุดของพลังที่เป็นบ่อเกิดของเหตุ เมื่อจิตรวมลงด้วยสมาสติ สัมมาสมาธิ และสัมมาทิฐิ ปัญญาจะทำหน้าที่ทำลายเหตุของรูปและนามอันจะพึงเกิดในอนาคต กล่าวคือ ทุกๆ ขณะที่เฝ้าดูอารมณ์ที่เกิดขึ้นทางทวารทั้งหก ก็เลสจะไม่สามารถบุกรุกเข้ามาหรือเกิดขึ้นได้ เมื่อกิเลสอันเป็นตัวก่อให้เกิดกรรมและการเกิดใหม่เกิดขึ้นไม่ได้แล้ว ผู้ปฏิบัติก็จะสามารถตัดภพตัดชาติในสังสารวัฏได้ เมื่อปราศจากเหตุเสียแล้ว ผลก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้

เมื่อได้เดินตามหนทางแห่งอริยมรรค ผ่านวิปัสสนาญาณชั้นต่างๆ ผู้ปฏิบัติก็จะบรรลุถึงพระนิพพาน อันเป็นที่ซึ่งปราศจากอันตรายได้ในที่สุด การเข้าถึงพระนิพพานมี ๔ ระดับ ในแต่ละขั้นกิเลสแต่ละอย่างจะถูกทำลายไปอย่างถาวร เมื่อบรรลุพระนิพพานในระดับสุดท้าย คือ อรหัตตผล จิตจะบริสุทธิ์ปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิง

ผู้ถึงกระแส :

ประสบการณ์พระนิพพานครั้งที่หนึ่ง

เมื่อบรรลุนิพพานครั้งแรก ในขณะที่ผู้ปฏิบัติเข้าถึงโสดาปัตติมรรค สังสารวัฏ (กิเลส กรรม วิบาก) อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จะถูกทำลาย บุคคลผู้นั้นจะไม่ไปเกิดในภูมิของดิรัจฉาน เปรต หรือนรก เพราะกิเลสที่จะนำไปสู่ภพภูมิเหล่านี้ได้ถูกทำลายไป บุคคลผู้นั้นจะไม่ประกอบกรรมที่จะนำไปสู่การเกิดในสภาวะเช่นนั้นอีก และผลกรรมแต่อดีตที่จะนำไปสู่ภพภูมิเหล่านี้ก็จะกลายเป็นอโหสิกรรมไปโดยปริยาย

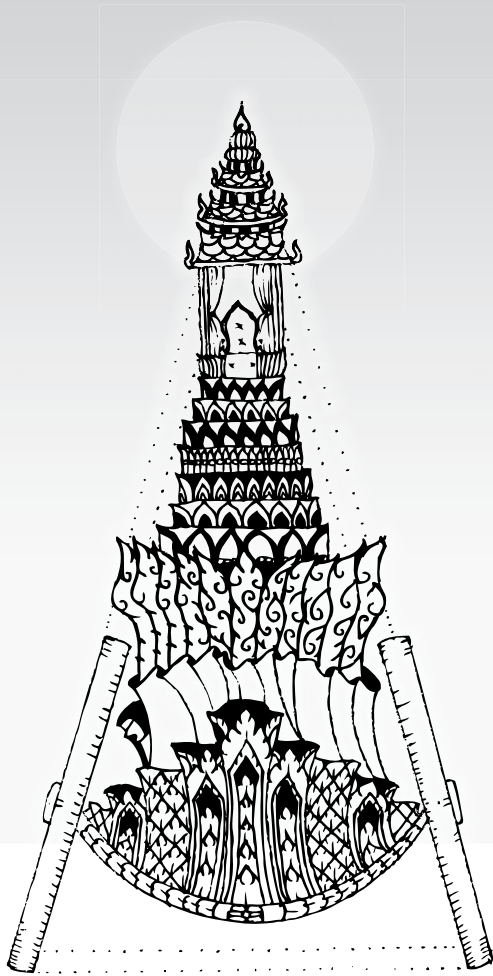
ในการบรรลุธรรมในระดับที่สูงขึ้น กิเลสจะถูกทำลายมากขึ้นๆ จนในที่สุดเมื่อบรรลุอรหัตตผล กิเลสจะถูกทำลายไปโดยสิ้นเชิง รวมถึงกรรมและผลของกรรม พระอรหันต์จะไม่ถูกรบกวนด้วยกิเลสเหล่านี้อีก และเมื่อท่านดับขันธก็จะเข้าสู่สภาวะอันปลอดภัยคือพระนิพพาน ไม่กลับมาเวียนว่ายในสังสารวัฏอีกต่อไป

ผู้ปฏิบัติอาจมีกำลังใจที่ได้รู้ว่าแม้ในการบรรลุธรรมขั้นต่ำสุด ผู้ปฏิบัติจะรอดพ้นจากการบำเพ็ญเพียรทาง

จิตที่ผิดทาง หรือหนทางอันเป็นอกุศลทุกชนิด ดังกล่าวไว้
ไว้ใน “วิสุทธิมรรค” ที่พระพุทโธชาจารย์ได้รับจนไว้ใน
พุทธศตวรรษที่สิบ นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติจะยังได้รับอานิสงส์ที่
ทำให้พ้นจากความรู้สึกลงโทษตนเอง จากการตำหนิของบัณฑิต
จากอันตรายในการถูกลงทัณฑ์ และจากการตกลงไปอยู่ใน
อบายภูมิ

ราชรถที่ส่งดงเจียม

บุคคลที่ยังมิได้ถึงกระแสแห่งพระนิพพาน เปรียบ
ได้กับนักเดินทางที่เริ่มท่องเที่ยวไปบนหนทางที่เต็มไปด้วย
ภัยอันตราย มีอันตรายนานัปการที่รอคอยผู้ที่ประสงค์จะ
ข้ามทะเลทราย ป่าดงดิบ หรือป่าโปร่งอยู่ บุคคลผู้นั้นจะ
ต้องเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อม ซึ่งหนึ่งในจำนวน
นั้นคือพาหนะที่ดีและมีคุณภาพ พระพุทธองค์ประทานทาง
เลือกที่ล้ำเลิศแก่เทพบุตร พระองค์ตรัสว่า “เธอจงเดินทาง
ไปในราชรถที่สัจเจียบ”

เราคงพอจะเดาได้ว่าเทพบุตรองค์นั้น คงจะเห็น
ว่าการเดินทางที่สงบเป็นสิ่งควรยินดี หลังจากที่ต้องเผชิญกับ
เสียงอึกทึกของนักดนตรีบนสวรรค์ แต่ความจริงยังมีความ
หมายอื่นอีก ณ ที่นี้

พาหนะส่วนใหญ่มีเสียงดัง เกวียนและรถม้าโบราณ
ที่ใช้ในสมัยพุทธกาลมีเสียงดังมาก โดยเฉพาะหากไม่ได้
หยอดน้ำมันหรือสร้างมาไม่ดี หรือเวลาบรรทุกผู้โดยสาร
จำนวนมาก แม้แต่รถยนต์และรถบรรทุกสมัยใหม่ก็ยังมีเสียง
อึกทึก แต่ราชรถที่พระพุทธองค์ประทานให้นี้มิใช่ราชรถ
ธรรมดา แต่เป็นพาหนะที่บรรจงสร้างมาอย่างดีเสียจนสัจ
เจียบเวลาขับเคลื่อนไป ไม่ว่าจะมียศพรสัตว์จำนวนล้านหรือ

พันล้านชั้บอยู่ก็ตาม ราชรถนี้สามารถนำสรรพสัตว์ทั้งหลาย
ข้ามมหาสมุทร ข้ามทะเลทราย ผ่านป่าอันรกชั้ญแห่งสังสารวัฏ
ได้ นี่คื้ราชรถแห่งการเจริญวิปัสสนาหรือราชรถแห่งอริยมรรค
มีองค์แปด

เมื่อพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ มีสรรพสัตว์นับ
ล้าน ทั้งมนุษย์และเทวดา บรรลุธรรมโดยการฟังพระธรรม
เทศนาของพระพุทธองค์เท่านั้น เหล่าสัตว์นับพันนับแสนหรือ
นับล้านอาจฟังพระธรรมเพียงครั้งเดียวก็สามารถก้าวข้าม
สังสารวัฏไปในราชรถพร้อมๆ กันได้

ราชรถอาจไม่มีเสียง แต่ผู้โดยสารมักจะแซ่ซ้อง
กันโดยมาก โดยเฉพาะผู้ที่ไปถึงฝั่งอันปลอดภัยแล้วคื้
พระนิพพาน อริยบุคคลเหล่านี้ย่อมกล่าวสรรเสริญและแสดง
ความปีติยินดีอย่างยิ่งยวด “ราชรถนี้ช่างวิเศษเสียนี้กระไร เรา
ได้โดยสารแล้วและได้รับอานิสงส์จริงๆ ราชรถนี้้นำเรามาถึง
พระนิพพาน”

ท่านเหล่านั้นคื้พระอริยบุคคล อันได้แก่ พระโสดาบัน
พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ผู้ซึ่งได้บรรลุ
ธรรมทั้ง ๔ ระดับ ท่านเหล่านี้ต่างแซ่ซ้องสรรเสริญราชรถนี้เป็น

อเนกปริยาย “จิตใจของเราเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง เปี่ยมไปด้วย
ศรัทธา ความแจ่มใสกระจ่างชัด และความเบิกบาน มีปัญญา
รู้ชัดในสภาวะธรรมทั้งหลาย จิตใจของเราเข้มแข็งและมั่นคง
สามารถเผชิญกับความผันผวนของชีวิตได้อย่างแยบยล”

พระอริยบุคคลผู้ที่เข้าถึงฌานระดับต่างๆ ก็จะไม่
ข้องสรรเสริญราชนั้นเช่นกัน เช่นเดียวกับพระอนาคามี และ
พระอรหันต์ ผู้ที่ได้เข้านิโรธสมาบัติ ซึ่งเป็นสภาวะแห่งการดับ
ไปของจิต เจตสิก และสภาวะธรรมที่เกี่ยวกับจิตทั้งหมด เมื่อ
ออกจากสภาวะเช่นนี้แล้ว ท่านก็จะเปี่ยมไปด้วยความสงบสุข
และชื่นชมยินดีในราชนั้นยิ่งนัก

ปกติเมื่อมีคนตาย ญาติมิตรจะโศกเศร้าเสียใจและ
ร้องไห้ มีทั้งความอาดูร โหยไห้ ตรอมใจที่ได้เห็นคนผู้เป็นที่รัก
จากโลกนี้ไป แต่สำหรับพระอรหันต์ผู้ชำระกิเลสหมดจดแล้ว
ความตายเป็นสิ่งที่ควรเฝ้ารอคอย ท่านอาจกล่าวว่า “ในที่สุด
ก่อนทุกข์นี้จะได้ถูกทิ้งไปเสียที นี่เป็นชาติสุดท้ายแล้ว เรามีแต่
ความสุขในพระนิพพาน ไม่ต้องเผชิญกับทุกข์อีกแล้ว”

สภาวะธรรมอันสูงส่งของพระอรหันต์ อาจเป็นสิ่งที่เกิน
กว่าความสามารถของผู้ปฏิบัติจะเข้าใจได้ แต่ผู้ปฏิบัติอาจพอ

เข้าใจได้ว่าพระอรหันต์รู้สึกอย่างไร โดยดูจากการปฏิบัติของตนเอง ในขณะที่สามารถเอาชนะนิเวศน์คือความปรารถนากามสุข ความอาฆาตพยาบาท ความง่วงเหงาหาวนอน ความฟุ้งซ่าน และความสงสัย และเมื่อผู้ปฏิบัติสามารถประจักษ์ชัดในลักษณะที่แท้จริงของอารมณ์ต่างๆ เห็นความแตกต่างระหว่างรูปกับนาม หรือเห็นการเกิดดับของสิ่งต่างๆ เป็นขณะๆ ภาวะที่เห็นการเกิดดับนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอิสระและปลาบปลื้มยิ่งนัก ปิติและความแจ่มชัดของจิตคือผลของการปฏิบัติธรรม

พระพุทธองค์ตรัสว่า “สำหรับบุคคลที่ออกบำเพ็ญเพียรภาวนาจนได้บรรลุฌาน จะมีปิติมุขขึ้นภายในเป็นความสุขที่เหนือกว่าความสุขใดๆ ที่อาจแสวงหาได้ในโลกมนุษย์ หรือแม้บนสวรรค์”

ฉานในที่นี้อาจหมายถึงการเจริญสมาธิที่ตั้งมั่น หรือการเจริญขณิกสมาธิอย่างต่อเนื่องลึกซึ้งในระหว่างการเจริญวิปัสสนาก็ได้ ดังที่ได้กล่าวแล้วสมาธิประเภทที่สองนี้มีชื่อเรียกว่า วิปัสสนาฉาน

รสชาติที่ไม่อาจเทียบได้

ผู้ปฏิบัติที่สามารถเจริญสติได้อย่างต่อเนื่องจะได้รับ
ปีติสุขอย่างสูงในการปฏิบัติ นี่คือนิพพานรสที่อาจไม่เคยลิ้ม
ลองมาก่อน ไม่มีรสใดเปรียบได้ ครั้งแรกที่ได้ลิ้มรส ผู้ปฏิบัติ
จะเปี่ยมด้วยความอัศจรรย์ใจ “พระธรรมนี้ช่างประเสริฐล้ำ
เลิศจริงๆ ไม่น่าเชื่อเลยว่าเราจะสงบ ปีติและสุขได้มากเท่านี้”
ผู้ปฏิบัติจะเปี่ยมด้วยความศรัทธาและความเชื่อมั่น พร้อมทั้ง
ความพึงพอใจและความสมหวัง จิตเริ่มคิดอยากจะทำแบ่งปัน
ประสบการณ์นี้ให้แก่ผู้อื่น บางคนอาจถึงกับเริ่มวางแผน
การณรงค์เพื่อเผยแพร่พุทธศาสนา นี่คือนิพพานรสที่เกิดขึ้นในจิต
เป็นเสียงที่แซ่ซ้องสรรเสริญคุณของราชารถที่สงบเยียบ

กระนั้นยังมีอีกเสียงหนึ่งที่อาจไม่กระตือรือร้นเท่า เป็น
เสียงกรีดร้องของผู้ปฏิบัติที่โดยสารถราชาที่ขาดความสง่างาม
หรือความสุข โยคีเหล่านั้นอาจโหมอยู่บนราชารถได้ แต่ก็แทบ
เกาะไม่อยู่ นี่คือนิพพานรสที่ขาดความเพียรในการเจริญวิปัสสนา
ความเพียรต่ำยอมให้ผลน้อย ผู้ปฏิบัติที่ย่อหย่อนเกียจคร้าน
จะไม่มีวันได้รับรสของพระธรรม พวกเขาอาจได้รับความสำเร็จ

ของผู้อื่น พวกเขาอาจเห็นผู้อื่นนั่งนิ่งตัวตรงดูประหนึ่งว่ามีความสุขกับสมาธิอันล้ำลึกและวิปัสสนาปัญญา ขณะที่ตนเองถูกจู่โจมด้วยสิ่งก่อกวนและนิเวศน์ต่างๆ ความสงสัยจะคืบคลานเข้ามาในใจ เกิดความสงสัยในวิปัสสนาจารย์ ในวิธีปฏิบัติและในราชรถเอง “นี่เป็นพาหนะที่ใช้ไม่ได้เลย มันคงไม่พาฉันไปถึงไหนแน่ หนทางก็ขรุขระและมีเสียงดังหนวกหู”

บางทีเราอาจได้ยินเสียงโอดครวญอย่างหมดหวังมาจากทางราชรถอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงของผู้ปฏิบัติที่มีศรัทธาในการปฏิบัติและกำลังพยายามอย่างหนัก แต่ด้วยเหตุผลบางอย่าง เขาเหล่านั้นยังไม่ก้าวหน้ามากเท่าที่หวัง พวกเขาเริ่มสูญเสียความเชื่อมั่น เริ่มสงสัยว่าตนเองจะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่

ยิ่งหลงทางเท่าไร ยิ่งได้ข่าวมากเท่านั้น

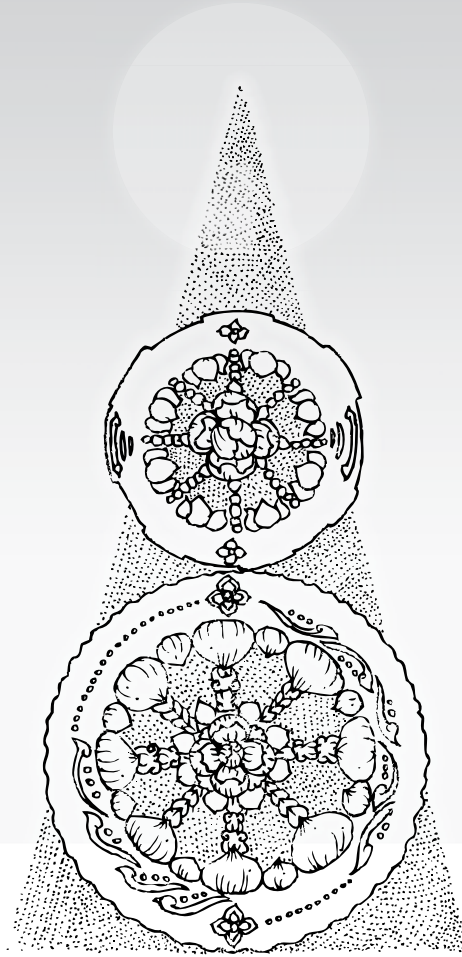
ในประเทศสหภาพพม่ามีคำกล่าวที่จะให้กำลังใจแก่คนเหล่านี้ คือ “ยิ่งอนาคาริกหลงทางมากเท่าไร ก็จะได้ข่าวมากขึ้นเท่านั้น” อนาคาริก หมายถึง ผู้สละโลกประเภทหนึ่งในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา ท่านเหล่านี้ถือศีล ๘ หรือ

ศีล ๑๐ ครองผ้าขาวและโกนศีรษะ เมื่อละทิ้งทางโลกแล้ว เหล่าอนุคาริกอาศัยอยู่ในวัด ดูแลวัด และให้ความช่วยเหลือ พระสงฆ์ในด้านต่างๆ หนึ่งในหน้าที่นั้นคือการเข้าไปในเมือง ทุกๆ สองหรือสามวันเพื่อขอรับบริจาต ในพม่าสิ่งของบริจาต ส่วนใหญ่มักจะเป็นข้าวสารอาหารแห้ง เหล่าอนุคาริกจะ เดินไปตามถนน แยกคานไม้ไผ่มีกระจาดแขวนอยู่ที่ปลายทั้งสองข้าง

บางครั้งพวกอนุคาริกอาจไม่คุ้นกับหนทางในหมู่บ้าน และเมื่อถึงเวลาต้องกลับวัดก็หาหนทางไม่พบ ผู้สะละโลกที่ น่าสงสารนี้เดินเข้าไปเจอซอยตัน พอเดินวกกลับมาตามทาง แคนๆ ก็หลงติดอยู่ในตรอกข้างหลัง แต่ขณะเดียวกันพวก ชาวบ้านคิดว่านี่เป็นการเดินเพื่อขอรับของบริจาตตามปกติ จึงบริจาตข้าวสารอย่างต่อเนื่อง ครั้นพบทางกลับอนุคาริกก็มีข้าวสารอาหารแห้งที่รับบริจาตมากองใหญ่

สำหรับนักปฏิบัติที่เดินหลงทางและเดินอ้อมเป็นครั้ง คราว ก็อาจคิดปลอบใจตนเองว่าเราก็จะได้ธรรมะกองใหญ่ ในที่สุด

ความเพียรทางกายและใจ
คือลัทธิทั้งสองของราชรถ

ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสว่า ราชรถคันนี้มีสองล้อ ในอดีตกาลเกวียนถูกสร้างขึ้นอย่างนี้ ดังนั้นการอุปมานี้จึงเป็นที่เข้าใจสำหรับคนในสมัยนั้น พระพุทธองค์ทรงอธิบายว่าล้อข้างหนึ่งเป็นความเพียรทางกาย และอีกข้างหนึ่งได้แก่ความเพียรทางจิต

การเจริญวิปัสสนากรรมฐานก็คล้ายกับการประกอบ การอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งความเพียรเป็นสิ่งสำคัญ บุคคลต้องทำงานอย่างหนักและขยันขันแข็งจึงจะประสบความสำเร็จ หากพากเพียรโดยไม่ท้อถอย ก็สามารถกลายเป็นวีรบุรุษหรือ วีรสตรีผู้กล้าหาญได้ **ความเพียรพยายามอย่างกล้าหาญ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการเจริญกรรมฐาน**

ความเพียรทางกายเป็นความเพียรในการดำรงร่างกาย ให้อยู่ในอาการนั่ง ยืน เดิน นอน ส่วนความเพียรทางจิตเป็น สิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เป็นพลังที่ผู้ ปฏิบัติทุ่มเทในการรักษาสติและสมาธิเพื่อขับไล่กิเลสออกไป ให้ออกห่างไกล

ล้อทั้งสองของความเพียรร่วมกันพยุงราชรถแห่งการ เจริญวิปัสสนากรรมฐาน ในการเดินจงกรมผู้ปฏิบัติก็ต้องยก ทำขึ้น ย่างออกไปข้างหน้า แล้วเหยียบเท้าลงกับพื้น การทำ

อย่างนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่ารวมกันเป็นอาการเดิน เมื่อผู้ปฏิบัติเดินจนกระทั่งความเพียรทางกายก่อให้เกิดอาการเคลื่อนไหว ในขณะที่ความเพียรทางจิตกระตุ้นให้สติกำหนดรู้ความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ความเพียรทางกายช่วยให้จิตตื่นตัวและมีพลัง

ผู้ปฏิบัติจะต้องไม่มองข้ามความจริงที่ว่าความเพียรเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของราชรถที่พระพุทธรองค์ตรัสไว้ เหมือนกับเกวียนในทางโลกที่ล้อทั้งสองจะต้องติดแน่นกับตัวรถ ในทางธรรม การขับเคลื่อนราชรถนี้ไปตามหนทางแห่งอริยมรรคจะต้องประกอบด้วยความเพียรทางกายและทางจิตอยู่เสมอ ผู้ปฏิบัติคงไปไม่ถึงไหน หากไม่พยายามสร้างความเพียรทางกายในการนั่งกรรมฐาน หรือไม่พยายามตามรู้อารมณ์ให้ถูกต้อง ต่อเนื่องและแม่นยำ ตราบใดที่ล้อทั้งสองแห่งความเพียรนี้ยังคงหมุนอยู่ ราชรถก็จะยังคงแล่นตรงไปข้างหน้า

เพียงการรักษาอริยาบถต่างๆ เอาไว้ ก็ต้องใช้ความพยายามอย่างสูงอยู่แล้ว หากผู้ปฏิบัตินั่งอยู่ก็ต้องใช้ความพยายามไม่ให้ล้มคว่ำลงมา ในเวลาเดินก็ต้องก้าวขาออกไป ผู้ปฏิบัติต้องพยายามรักษาสมดุลระหว่างอริยาบถใหญ่ๆ ทั้ง

สี่ เพื่อรักษาคุณภาพของความเพียรและสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะระหว่างการอบรมกรรมฐาน ต้องให้เวลากับการนั่งและการเดินที่เพียงพอและลดหลั่นลงไปสำหรับการยืน ส่วนการนอน เวลานอนก็ควรที่จะจำกัด

หากรักษาวินัยปฏิบัติไม่เหมาะสม ผลคือความเกียจคร้านก็จะเกิดขึ้น ในระหว่างนั่งกรรมฐาน ผู้ปฏิบัติอาจพยายามหาที่พึ่ง ผู้ปฏิบัติอาจสรุปเอาเองว่าการเดินทำให้เหนื่อยเกินไปหรือการทำงานอดิเรกสบายๆ อาจดีกว่าการเจริญกรรมฐานได้ไฉไลว่าความคิดเหล่านั้น อาตมาไม่แนะนำ

ความเพียรทางจิตก็ทำนองเดียวกัน ความย่อหย่อนในการภาวนามิใช่สิ่งที่ดี ผู้ปฏิบัติต้องเข้าใจตั้งแต่ต้นว่าการเจริญความเพียรทางจิตอย่างไม่ย่อท้อและต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น บอกตนเองว่าเราจะไม่ยอมให้มีช่องว่างในการกำหนดสติ แต่จะให้ต่อเนื่องให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทักษะคติแบบนี้เป็นสิ่งมีประโยชน์มาก เนื่องจากจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีโอกาสบรรลุเป้าหมายได้จริงๆ

ผู้ปฏิบัติบางคนไม่ชอบการเดินจงกรม เห็นว่าเป็นการเหนื่อยและเสียเวลาเปล่า แต่ก็เดินเพราะอาจารย์บอกให้เดิน เนื่องจากการเดินจงกรมต้องใช้ความเพียรทั้งสองด้านพร้อมๆ

กัน การเดินจงกรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการผลักดันวงล้อของความเพียรให้หมุนไปข้างหน้า หากกำหนดการเดินตีๆ ผู้ปฏิบัติก็อาจบรรลุถึงเป้าหมายได้โดยสะดวกง่ายดาย

ความเพียรทางจิตที่ปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องทุกๆ ขณะ ทำให้กิเลสไม่สามารถคุกคามจิตได้ กิเลสจะถูกปฏิเสธและผลักไสออกไป

ผู้ปฏิบัติบางคนมีความเพียรไม่สม่ำเสมอ แต่ทำเป็นช่วงๆ การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้ยากที่จะไปสู่เป้าหมายได้ พลังความเพียรที่สั่งสมขึ้นในการเจริญสติแต่ละครั้งก็จะสูญเสียไปเปล่า เพราะในขณะต่อมา เมื่อขาดสติ กิเลสก็จะกลับมาเป็นเจ้าเรือนและเมื่อผู้ปฏิบัติกลับมาเจริญสติอีกก็ต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ เมื่อพยายามแล้วหยุด พยายามแล้วหยุดอยู่อย่างนี้ ผู้ปฏิบัติย่อมไม่อาจรวบรวมพลังที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นได้

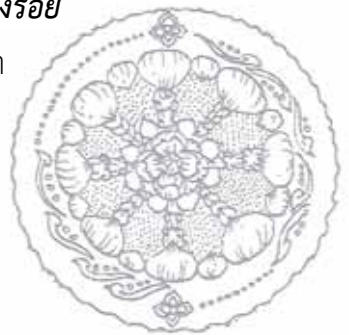
บางทีผู้ปฏิบัติอาจต้องสำรวจใจตนเองอย่างซื่อตรงว่า เรากำลังมีสติอยู่จริงๆ หรือเปล่า เรากำลังพยายามที่จะสร้างความเพียรในการเจริญวิปัสสนากรรมฐานอย่างต่อเนื่องและไม่ย่อท้อทุกๆ ขณะตลอดเวลาที่ตื่นอย่างจริงจัง และจริงใจหรือเปล่า

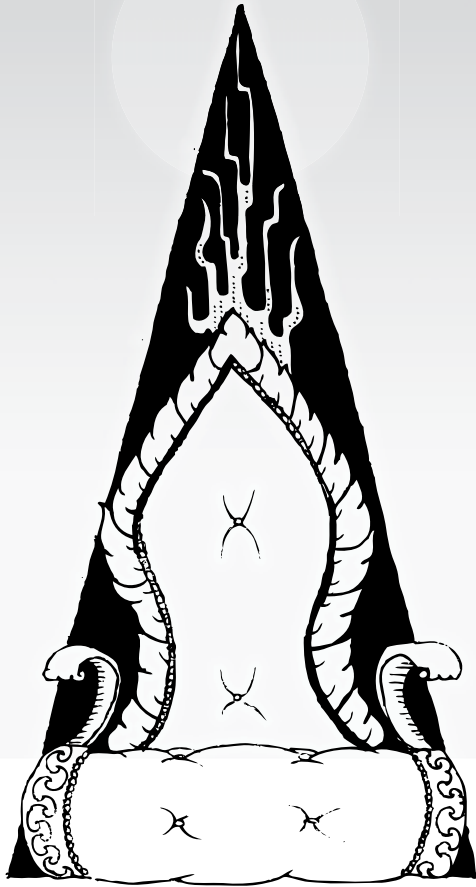

ประโยชน์ของความเพียรอย่างอาจหาญ

ผู้ปฏิบัติที่ทำให้วงล้อแห่งความเพียรทางจิตเคลื่อนที่ไปอยู่เสมอนั้น กล่าวได้ว่าเป็นผู้ประกอบด้วยความเพียรกล้า พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญบุคคลเหล่านี้ และตรัสว่า “*ผู้ที่ประกอบด้วยความเพียรอย่างอาจหาญจะมีชีวิตที่เป็นสุข*” เพราะเหตุใดก็เพราะความเพียรกล้าย่อมสยบกิเลสลงได้ ก่อให้เกิดสภาวะทางจิตที่สงบเย็น นำพอใจปราศจากความโลภ ความคิดที่โหดร้าย ความคิดทำลาย ซึ่งล้วนสร้างความเจ็บปวด

ความดีงามของความเพียรอย่างอาจหาญนี้หาที่สุดมิได้ พระพุทธองค์ตรัสว่า “*การมีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวด้วยความเพียรที่อาจหาญ ยังดีกว่าอยู่ถึงร้อยปีโดยปราศจากความเพียร*” อาตมาหวังว่าผู้ปฏิบัติคงจะได้รับแรงบันดาลใจ จากเรื่องของความเพียรนี้ เพียงพอที่จะทำให้หันมาหมุนวงล้อแห่งความเพียรได้

หิริ คือ พนักพิงหลังของราชรถ

ส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งที่พระพุทธรองค์ทรงบรรยายไว้ คือ พนักพิงหลัง ซึ่งก็คือหิรินั่นเอง ในสมัยนั้นราชรถมีพนักพิงเพื่อค้ำยันผู้ขับ หากไม่มีพนักแล้ว สารถิหรือผู้โดยสารก็อาจตกลงจากรถได้เมื่อรถออกตัวหรือหยุดกะทันหัน นอกจากนี้พนักพิงก็อาจเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกได้ ทำให้ผู้นั่งสามารถเอนหลังสบายๆ ราวกับนั่งอยู่ในเก้าอี้นวมตัวโปรด แล้วเดินทางไปสู่จุดมุ่งหมาย ในที่นี้จุดหมายปลายทางก็คือพระนิพพาน

หิริและโอตตัมปะ

ก่อนอื่นเราพึงเข้าใจหน้าที่ของพนักพิงหลังของราชรถแห่งวิปัสสนา โดยการวิเคราะห์เจาะลึกลงไปดูว่า **หิริ** หมายถึงอะไร พระพุทธรองค์ทรงใช้คำภาษาบาลีว่า **หิริ** ส่วน **โอตตัมปะ** นั้นมีความเกี่ยวข้องข้องโดยอ้อม แต่มิได้ตรัสไว้ในพระสูตร สองคำนี้มักจะแปลว่า “*ความละอาย*” และ “*ความเกรงกลัว*” ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม คำเหล่านี้ถูกนำมาใช้ให้มีความหมายในทางลบ จึงไม่ถูกต้อง และหากมีเวลาก็จะพยายามขยายความคำว่าหิริและโอตตัมปะ

พึงจำไว้ว่าทั้งหิริ และโอตตปปะ มิได้มีความหมายที่สื่อถึงความโกรธหรือเกลียดชังตามนัยความหมายของคำว่า ความละอายและความเกรงกลัว การมีคุณธรรมทั้งสองทำให้เราอับอายและเกรงกลัวในเรื่องของอกุศลกรรมเท่านั้น เมื่อบุคคลประกอบด้วยหิริ และโอตตปปะแล้ว ย่อมมีสำนึกในทางศีลธรรมที่แจ่มชัด บุคคลผู้เปี่ยมด้วยสำนึกในทางศีลธรรมย่อมไม่มีสิ่งใดที่จะต้องอับอายหรือเกรงกลัว

หิริ หรือ “ความละอาย” เป็นความรู้สึกขยะแหยงต่อกิเลส เมื่อผู้ปฏิบัติพยายามเจริญสติ จะพบว่าในช่วงที่กิเลสสามารถแทรกซึมเข้ามาและทำให้ผู้ปฏิบัติตกเป็นเหยื่อของกิเลสได้ เมื่อกลับมีสติอีกครั้งก็จะรู้สึกเกลียดชังหรืออับอายที่เสียทำให้กิเลสไป ทัศนคติที่มีต่อกิเลสแบบนี้คือ หิริ

โอตตปปะ หรือ “ความเกรงกลัว” เป็นการเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรม หากผู้ปฏิบัติปล่อยให้ตนเองตกอยู่ในความคิดอกุศลเป็นเวลานานๆ ระหว่างการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ความก้าวหน้าในการปฏิบัติจะเป็นไปได้ช้า หากผู้ปฏิบัติประกอบอกุศลกรรมที่ครอบงำด้วยกิเลส ไม่ว่าจะเมื่อใดก็ตาม ก็จะทำให้ก้าวล่วงถึงผลกรรมนั้นด้วยความทุกข์ เมื่อแล้วผลของอกุศลกรรมก็จะระมัดระวังมากขึ้นในการต้นตัวต่อกิเลสซึ่ง

จะคอยแทรกซึมเข้ามาเสมอ ในระหว่างนั่งกรรมฐาน ผู้ปฏิบัติ ก็จะมีคามมุ่งมั่นอยู่กับอารมณ์หลักด้วยดี

หิริ เกิดจากคุณธรรมและความซื่อตรงส่วนบุคคล โดยตรง ในขณะที่โอตตปเปมັกจะเกี่ยวเนื่องกับคุณธรรม และชื่อเสียงของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และญาติมิตร

หิริ ทำหน้าที่ได้หลายวิธี ยกตัวอย่างเช่นชายหรือหญิงที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาดีไม่ว่าเขาจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะอย่างไร พ่อแม่ก็จะอบรมสั่งสอนถึงคุณธรรมของมนุษย์ บุคคลเช่นนี้ย่อมคิดหน้าคิดหลังให้ดีกว่าก่อนที่จะประกอบอกุศลกรรมใดๆ เช่นปาณาติบาต พวกเขาจะคิดว่า “พ่อแม่สอนให้เรามีเมตตาและรักเพื่อนมนุษย์ เราจะทำลายความเคารพตนเองโดยการยอมพ่ายแพ้ต่อความคิดและความรู้สึกมุ่งทำลายอย่างนี้หรือ เราจะยอมฆ่าสัตว์อื่นในภาวะที่อ่อนแอโดยปราศจากความเมตตาและความเห็นใจเช่นนี้หรือ เราจะยอมละทิ้งคุณธรรมของเราแล้วหรือ” หากผู้ใดคิดทบทวนเช่นนี้ และตัดสินใจที่จะไม่ฆ่าได้ ก็นับว่าเป็นผู้ประกอบด้วยหิริ

อานิสงส์ของปัญญาหรือการศึกษาที่อาจช่วยให้บุคคลละเว้นอกุศลกรรมได้ หากบุคคลใดได้รับการศึกษาและการอบรมมาดีแล้ว เขาผู้นั้นย่อมจะมีมโนธรรมสูง เมื่อถูกยั่วยุให้

กระทำสิ่งผิดศีลธรรม เขาจะเห็นว่าการกระทำเช่นนั้นต่ำทรามเกินไป และเพิกเฉยต่อการยั่วยุคนั้น หิริยังอาจเจริญได้เมื่ออายุมากขึ้น เมื่อมีอายุมากขึ้น บุคคลมักจะระลึกถึงศักดิ์ศรีของความเป็นผู้อาวุโสว่า “ฉันเป็นผู้ใหญ่แล้วและรู้จักผิดชอบชั่วดี ฉันจะไม่ทำอะไรที่ไม่เหมาะสม เพราะฉันเคารพในเกียรติภูมิของตนเอง”

หิริยังอาจเกิดจากความเชื่อมั่นอย่างกล้าหาญ เราอาจไตร่ตรองว่า อุกุศลกรรมเป็นการกระทำของคนที่อ่อนแอ ขลาด และขาดหลักการ คนที่มีความกล้าหาญและศรัทธาเชื่อมั่นจะยืนหยัดอยู่กับหลักการเสมอไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น นี่เป็นคุณธรรมของวีรบุรุษที่ไม่ยอมให้ศักดิ์ศรีของตนต้องมัวหมอง

โอดตັปะ หรือความสะดุ้งกลัวในเชิงมโนธรรม จะเกิดขึ้นเมื่อเราพิจารณาว่า พ่อแม่ เพื่อนฝูงและสมาชิกในครอบครัว จะต้องอับอายขายหน้าจากการทำชั่วของเรา คุณธรรมข้อนี้ยังเป็นการตั้งความปรารถนาที่จะไม่ทำลายคุณค่าสูงสุดของความเป็นมนุษย์ด้วย

กรรมชั่วไม่อาจปิดบังได้ หากได้กระทำไปแล้ว บุคคลย่อมรู้อยู่แก่ใจ และยังมีผู้ที่สามารถอ่านใจและสามารถมอง

เห็นและได้ยินสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นได้ หากเรารู้ว่ามีผู้เป็นเช่นนี้
อยู่จริง ๆ ก็อาจลังเลที่จะก่อกรรมชั่วด้วยเกรงว่าผู้อื่นจะล่วง
รู้ได้

หิริและโอตตปะปะมีบทบาทที่สำคัญมากในชีวิต
ครอบครัว ด้วยคุณธรรมข้อนี้เองที่ทำให้พ่อแม่พี่น้อง ชาย
หญิงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างบริสุทธิ์ หากมนุษย์ปราศจาก
มโนธรรมดังกล่าว ก็คงมีความสัมพันธ์ที่ไม่นับญาติกัน ซึ่งไม่
ต่างอะไรจากสัตว์เดรัจฉาน

โลกปัจจุบันนี้มีปัญหามากมายที่เกิดจากการขาด
คุณธรรมสองข้อนี้ ความจริงแล้ว หิริ โอตตปะปะมีชื่อว่าเป็น
ธรรมคุ้มครองโลก ลองคิดถึงโลกที่ทุกคนเปี่ยมด้วยคุณธรรม
สองข้อนี้เอาเถิด

นอกจากนี้หิริและโอตตปะปะยังได้ชื่อว่าเป็น **สุกฤธรรม**
หรือธรรมที่บริสุทธิ์ เพราะเป็นคุณธรรมที่จำเป็นในการรักษา
ความประพฤติที่บริสุทธิ์ของคนในโลกนี้ สุกฤธรรม ยังอาจ
หมายถึงสีขาวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ในทางตรง
ข้าม ความไร้ยางอายและความไม่เกรงกลัวผลของอกุศลกรรม
มีชื่อว่า **กณฺหธรรม** หรือธรรมดำ สีดำดูดซับความร้อน ขณะที่
สีขาวสะท้อนความร้อน ธรรมดำของความไร้ยางอายและ

ไม่เกรงกลัวคำครหาเป็นตัวดูดซับตัวกิเลสได้ดีที่สุด เมื่อสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ ก็แน่ใจได้เลยว่า กิเลสจะถูกซึบซ้อย่างชุ่มโชกเข้าสู่จิตใจ ในขณะที่หากเมื่อธรรมชาปรากฏอยู่ กิเลสก็จะถูกสะท้อนออกไป

มีการยกตัวอย่างในพระคัมภีร์ถึงลูกเหล็กสองลูก ลูกหนึ่งเปื้อนด้วยอุจจาระ และอีกลูกหนึ่งร้อนแดง เมื่อมีคนให้ลูกเหล็กทั้งสองนี้แก่บุคคลใด เขาก็จะปฏิเสธลูกแรก เพราะมันน่าขยะแขยง และปฏิเสธลูกที่สองเพราะกลัวไหม้มือ การไม่ยอมรับลูกเหล็กที่เปื้อนอุจจาระ เปรียบเหมือนคุณสมบัติของhiri หรือจิตที่มีความละเอียด การไร้คุณธรรม เป็นสิ่งน่าขยะแขยงเมื่อเทียบกับการมีคุณธรรม การไม่ยอมรับลูกเหล็กที่ร้อน เปรียบเหมือนโอดตปปะ ได้แก่ ความกลัวการกระทำชั่ว เพราะเกรงกลัวผลกระทบที่จะตามมา บุคคลย่อมรู้ว่าจะต้องตกนรกหรืออยู่ในสภาวะทุกข์ยากลำบาก ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงอกุศลกรรมบถทั้งสิบ ราวกับว่าพวกมันคือลูกเหล็กทั้งสอง

ความละเอียดและความกลัวที่ได้รับประโยชน์

ความละเอียด และความเกรงกลัวบางชนิดไม่มีประโยชน์ อาตมาเรียกว่า ความอายและความกลัวจอมปลอม บางคนอาจรู้สึกอับอายหรือขวยเขินที่จะรักษาศีลห้า ฟังธรรม สนทนา หรือทำความเคารพบุคคลซึ่งควรค่าแก่การเคารพ บางคนอาจอายที่จะอ่านหนังสือเสียงดังหรือพูดในที่สาธารณะ บางคนกลัวการตำหนิจากผู้อื่น แต่ถ้าการตำหนินั้นมิได้เกี่ยวข้องกับการทำผิดมโนธรรมก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรอาย

มีการกระทำ ๔ อย่าง อันก่อให้เกิดประโยชน์และบุคคลไม่พึงอายที่จะทำ สิ่งเหล่านี้มิได้ระบุนไว้ในพระไตรปิฎก แต่เป็นเรื่องทางโลกที่สามารถนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติได้

ประการแรก บุคคลไม่พึงอายในการประกอบ การงานตามหน้าที่หรือทำงานเพื่อเลี้ยงชีวิต ประการที่สอง ไม่พึงอายในการเข้าไปหาครูอาจารย์เพื่อขอความรู้หรือ ศึกษาวิชาชีพ หากอายที่จะกระทำแบบนี้เมื่อไรจะได้เรียนรู้ ประการที่สาม ไม่พึงอายที่จะรับประทานอาหาร หากไม่

สามารถทานอาหารได้ก็จะอดตาย ประการสุดท้าย สามิและภรรยาไม่พึงอายุในการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อกัน

ยังมีสิ่งที่ไม่ควรกลัวอย่างอื่นอีก เช่น กลัวที่จะพบปะบุคคลสำคัญ หากการพบนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

ชาวบ้านมักกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว เมื่อเดินทางโดยรถไฟ รถประจำทาง หรือทางเรือ ในที่นี้อาตมาหมายถึงชาวบ้านที่อยู่ชนบทจริงๆ ผู้ซึ่งไม่เคยขึ้นรถหรือลงเรือโดยสารประจำทางเลย บุคคลที่ขาดประสบการณ์เหล่านี้ กลัวแม้กระทั่งการใช้ห้องน้ำในระหว่างเดินทาง นี่คือการกลัวที่ไร้ประโยชน์ บางคนอาจกลัวสัตว์ เช่น สุนัข งู แมลง หรือกลัวการไปในสถานที่ที่ไม่เคยไปมาก่อน บางคนกลัวเพศตรงข้าม หรือเกรงกลัวพ่อแม่ และครูอาจารย์มากเสียจนพูดไม่ออกหรือไม่กล้าเดินผ่านหน้าท่าน ผู้ปฏิบัติบางคนกลัวการส่งอารมณ์กับวิปัสสนาจารย์ พวกเขาอยู่นอกประตูรู้สึกพรั่นพรึงราวกับกำลังรอพบหมอพื้น

เหล่านี้มิใช่หิริโอตตปปะที่แท้จริงเลย องค์ธรรมทั้งสองเกี่ยวเนื่องกับอกุศลกรรมเท่านั้น บุคคลพึงกลัวเกรงกรรมชั่ว

และกิเลส เพราะหากถูกมันครอบงำแล้ว จะไม่มีโอกาสรู้เลยว่ามันจะนำพาให้เราก่อกรรมชั่วที่เลวร้ายเพียงใด

การระลึกถึงhiriและโอตตปปะเป็นสิ่งที่ดีมาก ยิ่งคุณธรรมสองข้อนี้เข้มแข็งเพียงใด ผู้ปฏิบัติจะกระตุ้นความเพียรในการเจริญสติได้ง่ายขึ้นเท่านั้น ผู้ปฏิบัติที่กลัวว่าจะปฏิบัติได้ไม่ต่อเนื่อง ก็จะพยายามมากขึ้นในการสร้างความตื่นตัว

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสกับเทพบุตรว่า “ราชรถแห่งอริยมรรคอันงดงามนี้มีhiriเป็นพนักพิง” หากผู้ปฏิบัติมีhiriและโอตตปปะเป็นพนักพิง ก็จะมีที่พึ่ง ที่ยึด ที่นั่งพิง อย่างสบาย ในขณะที่เรากำลังดำเนินไปสู่พระนิพพาน เช่นเดียวกับการที่ผู้โดยสารรถเสี่ยงกับอุบัติเหตุในการเดินทาง โยคีในราชรถแห่งอริยมรรคก็มีความเสี่ยงจากการปฏิบัติเช่นกัน หากคุณธรรม (hiriโอตตปปะ) นี้อ่อนแอ ผู้ปฏิบัติก็เสี่ยงภัยที่เกิดจากการขาดสติและเผชิญกับอันตรายต่างๆ ที่จะพึงตามมา

อาตมาขอให้ผู้ปฏิบัติจงเปี่ยมด้วยhiriและโอตตปปะ สามารถกระตุ้นความเพียรอย่างอาจหาญ จนสามารถเจริญสติได้อย่างต่อเนื่อง ขอให้ผู้ปฏิบัติจงก้าวหน้าอย่างราบรื่น และรวดเร็วในอริยมรรคตราบจนบรรลุถึงพระนิพพาน

สติเป็นเกราะคุ้มกำบังราชรถ

เพื่อให้การเดินทางสายธรรมะนี้ปลอดภัยราชรถย่อมต้องมีตัวถัง ในสมัยพุทธกาล ราชรถทำด้วยไม้หรือวัสดุแข็ง เพื่อป้องกันทอกและธนู ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ต่างทุ่มเททรัพยากรมากมายในการพัฒนาพาหนะหุ้มเกราะเพื่อใช้ในสนามรบรถยนต์เองก็ใช้โลหะเป็นตัวถังเพื่อความปลอดภัย ทุกวันนี้เราสามารถขับรถไปไหนมาไหนได้ราวกับอยู่ในห้องที่สะดวกสบาย ปราศจากลม ความร้อน ความหนาว และแสงแดด เมื่อตัวถังรถคุ้มครองเราจากธรรมชาติได้เป็นอย่างดี เราก็สามารถเดินทางได้อย่างสะดวก ไม่ว่าจะฝนหรือหิมะจะตก อยู่ภายนอกหรือในตัวอย่างทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นหน้าที่ของสติในการคุ้มครองผู้ปฏิบัติจากการโจมตีอันดุเดือดของกิเลส สติเป็นเกราะปกป้องจิตใจให้ปลอดภัยเป็นสุขและสงบเย็น トラบเท่าที่สติยังคงตั้งมั่นอยู่ กิเลสก็จะไม่อาจย่างกรายเข้ามาได้เลย

ไม่มีผู้ใดเดินทางได้อย่างปลอดภัยในราชรถแห่งอริยมรรคมืองค์แปดหากปราศจากเกราะป้องกันของสติ เมื่อราชรถเข้าสู่สงคราม เกราะนี้จะเป็นตัวชี้ขาดความปลอดภัยของผู้โดยสาร การเจริญวิปัสสนาเป็นการทำสงครามกับกิเลส ซึ่งมีอำนาจเหนือความเป็นไปของเรามาก่อนที่เราจะจำความ

ได้ ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีเกราะที่แข็งแกร่งเพื่อคุ้มครองให้พ้นจากการโจมตีอันอำมหิตของกิเลส

การเข้าใจว่ากิเลสเกิดขึ้นได้อย่างไร จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเอาชนะมันได้ง่ายขึ้น กิเลสจะเกิดขึ้นโดยอาศัยอารมณ์ทางทวารทั้งหก เมื่อใดขาดสติควบคุมที่ใดที่หนึ่งในหกทวารนี้ ผู้ปฏิบัติก็สามารถตกเป็นเหยื่อของความโลภ ความโกรธ ความหลง และกิเลสอื่นๆ ได้ง่าย

เช่นเมื่อเกิดอาการเห็นรูปเข้ามากระทบกับประสาทตา หากรูปนั้นน่าพึงพอใจและผู้ปฏิบัติขาดสติ ตัณหาที่จะเกิดขึ้น หากรูปนั้นไม่น่าปรารถนา ความรังเกียจฉลัดไสจะเข้าจู่โจม หากอารมณ์นั้นจิตซัดและเป็นกลาง ก็จะถูกกระแสของความหลงพัดพาไป แต่เมื่อสติดำรงอยู่ กิเลสจะไม่อาจเข้ามาในจิตสำนึกได้ เมื่อกำหนดรู้อาการเห็น สติจะให้โอกาสจิตทำความเข้าใจกับลักษณะที่แท้จริงของสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น

ประโยชน์ที่เห็นได้ทันทีของสติก็คือ ความบริสุทธิ์แจ่มใสของจิตและความสุข ผู้ปฏิบัติสามารถประสบกับสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่สติปรากฏขึ้น การปราศจากกิเลสคือความบริสุทธิ์ เมื่อมีความบริสุทธิ์ความแจ่มใสและความสุขก็ตามมา จิตที่มีความบริสุทธิ์และสะอาดสามารถนำไปใช้งานได้ดี

ในการปรากฏของสิ่งต่างๆ โดยปราศจากความระลึกรู้
อกุศลจิตมักเกิดขึ้นบ่อยกว่ากุศลจิต ทันที้ที่ความโลภ ความ
โกรธ และความหลงเข้ามาสู่จิตสำนึก บุคคลก็เริ่มก่อกรรมชั่ว
ซึ่งจะให้ผลทั้งในชาตินี้และในชาติต่อไป การเกิดเป็นผลของ
กรรมประการหนึ่ง เมื่อมีเกิดก็ต้องมีตาย ระหว่างการเกิดและ
การตาย สัตว์โลกย่อมก่อกรรมเพิ่มขึ้น ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว
ทำสังสารวัฏให้ดำเนินต่อไป ดังนั้น ความประมาทจึงนำไปสู่
ความตาย เป็นสาเหตุของการตายทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า

ดังนั้น สติจึงเหมือนกับอากาศบริสุทธิ์ที่จำเป็นต่อชีวิต
ทุกชีวิตที่หายใจต้องการอากาศบริสุทธิ์ หากต้องสูดอากาศที่มี
มลพิษเข้าไปเป็นประจำ ไม่ช้าก็เกิดโรคและอาจตายได้ สติ
จึงมีความสำคัญพอๆ กัน จิตที่ปราศจากอากาศบริสุทธิ์ของสติ
ไม่ช้าก็เฉา หายใจแผ่วลง และสำลักกิเลสจนหายใจไม่ออก

คนที่หายใจเอาอากาศสกปรกเข้าไปอาจป่วยกะทันหัน
และทุกข์ทรมานมาก่อนเสียชีวิตเมื่อขาดสติ เราก็หายใจเอา
อากาศที่มีพิษแห่งกองกิเลสเข้าไป แล้วก็เป็นทุกข์ เมื่อพบกับ
อารมณ์ที่น่าปรารถนาก็ถูกเสียดแทงด้วยความอยาก หาก
ประสบอารมณ์ไม่น่าปรารถนาก็รู้สึกหมองไหม้ด้วยความ
รังเกียจเตียดฉันท์ หากพบว่าอารมณ์นั้นน่าอับอายก็จะรู้สึกว่

ถูกเชือดเฉือนด้วยความทรงในศักดิ์ศรี กิเลสมีหลายรูปแบบ แต่เมื่อมันเข้าจู่โจมเราแล้ว ให้ผลเหมือนกันคือความทุกข์ ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติสามารถสกัดกั้นกิเลสมิให้เข้ามาได้เท่านั้น ความสบาย ความสงบ และความเป็นสุขอย่างบริสุทธิ์ของจิตจึงจะเกิดขึ้นได้

มลพิษบางประเภททำให้สิ่งมีชีวิตที่หายใจเข้าไปมีอาการมึนงง และเสียการทรงตัว บางประเภททำให้ตาย กิเลสก็เช่นเดียวกัน การจู่โจมของกิเลสบางครั้งไม่รุนแรง แต่บางครั้งอาจถึงตาย บางคนอาจมีอาการเคลิบเคลิ้มจากความสุขทางผัสสะ หรืออาจถึงตายด้วยเส้นเลือดในสมองแตกเพราะความโกรธ ความมัวเมาในกามอย่างรุนแรงสามารถประหารคนได้ การปล่อยตัวทำตามความโลภเป็นเวลานานๆ หลายปี ก็อาจทำให้เกิดโรคร้าย การโกรธหรือกลัวมากๆ ก็อาจทำให้ถึงตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นโรคหัวใจ นอกจากนี้กิเลสยังเป็นสาเหตุของโรคประสาทของจิตวิปลาสด้วย

ความจริงกิเลสมีอันตรายมากกว่าสารพิษที่อยู่ในอากาศ หากมีคนตายเพราะหายใจเอาอากาศที่มีสารพิษเจือปนเข้าไป สารพิษก็จะถูกทิ้งอยู่ในร่างที่ไร้วิญญาณนั้น แต่มลทินของกิเลสแปดเปื้อนไปถึงภพหน้า ไม่จำต้องเอยถึง

ผลลบที่เกิดขึ้นแก่สรรพชีวิตอื่นด้วย เมื่อจิตหายใจเอากิเลสเข้าไปเป็นผลให้ก่อกรรมซึ่งจะส่งผลในอนาคต

เมื่อจิตมีสติอยู่ทุกๆ ขณะจิต จะค่อยๆ สะอาดขึ้น เช่นเดียวกับปอดของคนที่ยืดสูบบุหรี่ที่ค่อยๆ ซบซึ้เข้าไป และสารนิโคตินที่ติดอยู่ในปอดออกมา จิตที่บริสุทธิ์สามารถตั้งมั่นเป็นสมาธิได้ง่าย จากนั้นปัญญาก็มีโอกาสเกิดขึ้น กระบวนการบำบัดรักษานี้เริ่มต้นด้วยสติ เมื่อการปฏิบัติมีรากฐานมาจากสติและสมาธิที่ตั้งมั่น ผู้ปฏิบัติก็จะผ่านญาณระดับต่างๆ มีปัญญาสูงขึ้นตามลำดับ ในที่สุดอาจบรรลุถึงพระนิพพานที่ซึ่งกิเลสจะถูกขุดรากถอนโคน ไม่มีสิ่งแปลกปลอมหลงเหลืออีก

คุณค่าของสติจะเข้าใจได้ก็โดยผู้ที่ได้เคยรับประโยชน์จากสติมาแล้วในการปฏิบัติด้วยตนเองเท่านั้น เมื่อบุคคลออกแรงพยายามสูดหายใจเอาอากาศที่บริสุทธิ์เข้าไป สุขภาพดีที่เกิดขึ้นตามมาจะเป็นสิ่งพิสูจน์คุณค่าของความพยายามนี้ ในทำนองเดียวกันนักปฏิบัติที่ปฏิบัติได้ก้าวหน้ามากๆ หรืออาจถึงขั้นพระนิพพาน จะรู้ได้อย่างแท้จริงว่าสติมีประโยชน์เพียงใด

สัมมาทิฏฐิเป็นสารถิ

ไม่ว่าราชรถจะดีเลอเลิศสักเพียงไร หากปราศจากสารถีแล้ว ราชรถนั้นก็คงไปไหนไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน พระพุทธรองค์ตรัสอธิบายว่า สัมมาทิฏฐิจะเป็นแรงผลักดันรวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาของจิต พระไตรปิฎกแจกแจงสัมมาทิฏฐิ ๖ ประเภท ซึ่งในพระธรรมเทศนาครั้งนั้น พระพุทธรองค์ทรงหมายเฉพาะการเห็นชอบที่เกิดขึ้นในขณะแห่งมรรคจิต การระลึกรู้มรรคญาณนี้ เป็นหนึ่งในหลายๆ ญาณที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

สัมมาทิฏฐิว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตนเอง

สัมมาทิฏฐิประการแรกคือ *กम्मสกตา* ได้แก่ความเห็นที่ว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตน กรรมในที่นี้รวมทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว เรามีทัศนคติในความเป็นเจ้าของและการควบคุมวัตถุสิ่งของต่างๆ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเป็นเพียงภาพลวงตา เพราะทุกสิ่งทุกอย่างล้วนไม่เที่ยง ต้องเสื่อมสิ้นไปเป็นธรรมดา กรรมจึงเป็นสิ่งเดียวในโลกนี้ที่เราเป็นเจ้าของได้จริงๆ ผู้ปฏิบัติ

พึงทำความเข้าใจว่า การกระทำไม่ว่าดีหรือไม่ดีจะติดตามเราไปตลอดในสังสารวัฏ ก่อให้เกิดวิบากที่ดีและชั่วสอดคล้องกัน นอกจากนี้กรรมยังให้ผลทันทีต่อจิตใจ คือก่อให้เกิดความสุข หรือความทุกข์ ขึ้นอยู่กับว่ากรรมนั้นเป็นกุศลหรืออกุศล ขณะเดียวกันกรรมก็ให้ผลในระยะยาวด้วย อกุศลกรรมจะนำไปเกิดในอบายภูมิ โลกียกุศลกรรมนำไปสู่การเกิดในสุคติภูมิ และโลกุตตรกุศลกรรมที่สูงสุดทำให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏโดยสิ้นเชิง

การมองโลกในลักษณะนี้ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีพลังในการเลือกแนวทางในการดำรงชีวิต ดังนั้น *กมมสกตา สสมาทิภูริ* จึงมีชื่อว่า “แสงสว่างของโลก” เพราะทำให้เรามองเห็นและประเมินผลทางเลือกของเราเองได้ การเข้าใจเรื่องกรรมอย่างถูกต้อง เปรียบเหมือนชุมทางรถไฟซึ่งมีหลายทิศทางที่รถไฟสามารถวิ่งไป หรือเหมือนกับสนามบินนานาชาติที่เชื่อมโยงกับจุดหมายปลายทางมากมาย เนื่องจากเราก็เหมือนกับสัตว์ทั้งหลายที่ปรารถนาความสุข ความเข้าใจเรื่องกรรมจะทำให้เรามีแรงจูงใจอย่างแรงกล้าที่จะประกอบกรรมดีมากขึ้นๆ รวมทั้งปรารถนาที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะนำมาซึ่งทุกข์ภัยในอนาคต

การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้ทาน และการรักษาศีล จะช่วยให้เราไปได้ไปเกิดในสภาพแวดล้อมที่ดี กุศลกรรมนี้ยังช่วยให้สัตว์โลกสามารถเดินทางไปสู่พระนิพพานด้วย

สัมมาทิฏฐิเกี่ยวกับฉน

เพื่อก้าวข้าม *กมมสกตา สมนาทิฏฐิ* ไปอีกขั้นหนึ่ง ผู้ปฏิบัติพึงเจริญสมาธิ สมาธินี้ให้ผลทันที กล่าวคือ ทำให้ผู้ปฏิบัติอยู่อย่างเป็นสุข ต็มต่าอยู่กับอารมณ์กรรมฐาน *ความเห็นชอบประเภทที่สองนี้ได้แก่ ฉนสมมาทิฏฐิ* เป็นความเห็นชอบเกี่ยวกับฉนและสมาธิขั้นต่างๆ เป็นความรู้ที่เกิดในขณะที่ฉนสมาบัติ ๘ ปราภฏ ประโยชน์ของความเห็นชอบเกี่ยวกับฉนมี ๓ ประการ คือ *หนึ่ง* ขณะที่กำลังจะสิ้นชีวิต หากผู้ปฏิบัติสามารถรักษาสมาธิได้อย่างเข้มแข็งก็จะได้ไปเกิดในพรหมโลก และสามารถดำรงอยู่ในพรหมโลกได้เป็นเวลานานๆ หลายนภหลายกัลป์ *สอง* ฉนยังเป็นบาทฐานของการเจริญวิปัสสนาที่เข้มแข็ง *สาม* ฉนยังเป็นพื้นฐานของการเจริญอุภยญาอีกด้วย

การปฏิบัติสำหรับญาณสูงสุด : การเจริญวิปัสสนาสัมมาทิฏฐิ

การที่ผู้ปฏิบัติทุ่มเทเวลาและความเพียรมากที่สุด ใ้กับการเจริญสัมมาทิฏฐิประเภทที่สามให้เกิดในตน คือ **วิปัสสนาสัมมาทิฏฐิ** เป็นความเห็นชอบที่เกิดจากวิปัสสนาญาณ เมื่อวิริยะ สติ หิริ และโอตตัมปะ มีอยู่พร้อม วิปัสสนาญาณจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ฟังจำไว้ว่า สัมมาทิฏฐิ เป็นสิ่งที่เหนือกว่าความคิดเห็นธรรมดา สัมมาทิฏฐิเป็นปัญญาอันลึกซึ้งซึ่งเกิดขึ้นเองจากการที่ผู้ปฏิบัติเห็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริง

ปัจจุบันนี้เมื่อผู้นำประเทศจะออกจากที่พำนัก ต้องมีการเตรียมการมากมายก่อนที่ขบวนรถจะเคลื่อนที่ออกไป กลุ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย จะตรวจสอบว่าหนทางโล่งและปลอดภัยหรือไม่ เจ้าหน้าที่บางคนตรวจดูระเบิด วางด่านกั้นฝูงชนตามข้างถนน มอบหมายให้เจ้าหน้าที่จราจรประจำที่และลากรถที่อาจจอดขวางทางออกไป เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้ว ประมุขจึงจะออกจากที่พำนักมาขึ้นรถ ที่มีคนขับคอยทำอยู่

ในทำนองเดียวกัน บนหนทางแห่งอริยมรรค
วิปัสสนาสัมมาทิฏฐิ เปรียบเหมือนกับตำรวจลับ
การประจักษ์ใน อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา จะแผ้วถาง
หนทางให้ปลอดโปร่งจากความยึดมั่นถือมั่นนานาประเภท
รวมถึงความเห็นที่ผิดๆ ทฤษฎีความเชื่อส่วนตัว ความเข้าใจ
ผิดและอื่นๆ การทำลายความยึดมั่นนี้เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น
เมื่อการเตรียมการเบื้องต้นพร้อมแล้ว การเห็นแจ้งอริยมรรค
ก็จะปรากฏ และชุตราภอนกิเลสให้สิ้นไป

กระบวนการดับทุกข์

ในหนทางสู่มรรคจิต วิปัสสนาญาณแต่ละขั้นจะทำลาย
ความเห็นผิดหรือความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสภาวะธรรมที่แท้จริง
ของธรรมชาติ วิปัสสนาญาณขั้นที่หนึ่งแสดงให้เห็นว่า รูป
และนามมีสภาวะธรรมที่แตกต่างกัน และชีวิตก็มีข้ออะไรอื่น
นอกจากรูปและนามที่ไม่หยุดนิ่ง ณ จุดนี้ ผู้ปฏิบัติละสิ่งที่เป็น
ส่วนเกินของชีวิต ขำระความเห็นให้บริสุทธิ์ขึ้นโดยถอดถอน
การปรุงแต่งบางอย่างที่เคยมี เช่น ทักสะเกี่ยวกับชีวิตว่าเที่ยง
และมีตัวตน

ในญาณขั้นที่สอง ความเข้าใจเหตุและผลลบล้าง ความสงสัยที่ว่าสิ่งต่างๆ อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ผู้ปฏิบัติรู้ว่าความจริงมิใช่เช่นนั้น นอกจากนี้ยังสามารถประจักษ์แจ้ง โดยตรงว่าสภาวะธรรมต่างๆ มิได้เกิดขึ้นจากเหตุภายนอก

เมื่อวิปัสสนาญาณมีความลุ่มลึกขึ้น ผู้ปฏิบัติเห็นความไม่เที่ยงของอารมณ์ต่างๆ และประจักษ์ว่าทุกอย่างที่เคยประสบพบมาและจะประสบต่อไปในอนาคต ก็เป็นอนิจจังเช่นกัน จากพื้นฐานความเข้าใจเรื่องความไม่เที่ยงถาวรและการแปรเปลี่ยนของสิ่งต่างๆ ผู้ปฏิบัติก็จะระลึกได้เองว่าไม่มีที่สำหรับหลบภัย ไม่สามารถพึ่งพาอะไรได้เลย ดังนั้นผู้ปฏิบัติจึงพ้นจากความคิดผิดๆ ที่ว่าสามารถแสวงหาสันติสุขและเสถียรภาพอันถาวรได้จากวัตถุสิ่งใดในโลกนี้ การถูกกดดันบีบคั้นด้วยสภาวะธรรมอันไม่เที่ยงต่างๆ นับว่าเป็นความทุกข์ที่ยิ่งใหญ่ ผู้ปฏิบัติจะรู้สึกเช่นนี้จากกันบังของหัวใจเมื่อถึงญาณขั้นที่สาม

ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องและติดตามมาจากความรู้สึกกลัวและกดดันอย่างลึกซึ้งนี้ก็คือ การระลึกได้ว่า ไม่มีใครที่สามารถป้องกันหรือควบคุมการเกิดขึ้นและดับไปของสิ่งต่างๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติประจักษ์ชัดได้เองว่าไม่มีตัวตนในสิ่งใดๆ ญาณ

ทั้งสามลำดับหลังนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของวิปัสสนา สัมมาทิฏฐิ
ซึ่งเชื่อมโยงกับอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา โดยตรง

การปรากฏของวิปัสสนาสัมมาทิฏฐิ

เมื่อวิปัสสนาสัมมาทิฏฐิปรากฏขึ้น ราชรถก็พร้อมที่จะออกเดินทาง ราชรถจะเริ่มขยับและค่อยๆ เคลื่อนไปบนหนทางที่จะนำไปสู่พระนิพพาน ถึงตอนนี้ผู้ปฏิบัติก็สามารถบังคับรถให้เคลื่อนไปได้ รถมีเการะกำบังแล้ว พนักพิงหลังมั่นคง และคนขับก็เข้าที่เรียบร้อย ผู้ปฏิบัติเพียงแต่ออกแรงบังคับล้อทั้งสองเบาๆ แล้วราชรถก็จะทะยานออกไป

ครั้นผู้ปฏิบัติมีญาณหยั่งรู้ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเห็นสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นและดับไปเร็วขึ้นและชัดเจนมากขึ้น เห็นการเกิดดับจากขณะหนึ่งสู่อีกขณะหนึ่งละเอียดยิบยิ่งกว่าเศษเสี้ยววินาที ยิ่งการปฏิบัติก้าวหน้าขึ้นก็จะเห็นการเกิดดับเร็วขึ้น และในที่สุดผู้ปฏิบัติจะไม่สามารถมองเห็นการเกิดได้เลย ไม่ว่าจะมองไปทางไหนก็จะเห็นการ

ดับไปอย่างรวดเร็ว ผู้ปฏิบัติจะมีความรู้สึกเหมือนกับมีคน
กระชากพรมใต้ฝ่าเท้าให้หายไปในพริบตา การดับนี้มีใช้สิ่ง
เลื่อนลอย แต่จะครอบคลุมชีวิตจิตใจทั้งหมดในขณะนั้น

ผู้ปฏิบัติจะมีความก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ มุ่งเข้าใกล้
จุดมุ่งหมายไปทุกขณะ หลังจากวิปัสสนาญาณชั้นต่างๆ ผ่าน
ไปแล้ว มรรคญาณก็จะเข้าแทนที่ และนำผู้ปฏิบัติเข้าสู่สภาวะ
ที่ปลอดจากภัย คือพระนิพพาน

แม้เมื่อวิปัสสนาญาณเกิดขึ้นแล้ว และกิเลสไม่อาจ
กำเริบขึ้นมาได้ กิเลสยังมีได้ถูกประหารไปโดยสิ้นเชิง กิเลส
อาจถูกกดข่มเอาไว้ แต่ก็ยังรอคอยโอกาสที่จะกลับเข้ามากุม
อำนาจอีกครั้ง

เครื่องหมายสุดท้าย :

การทำกิเลสให้อ่อนแอและสิ้นไป

กิเลสจะถูกประหารโดยสิ้นเชิงในขณะที่อริยมรรค
สัมมาทิฎฐิเกิดขึ้นเท่านั้น

ผู้ปฏิบัติอาจสงสัยว่าการประหารกิเลสหมายถึงอะไร กิเลสที่ได้เกิดขึ้นแล้วนั้นไม่สามารถอดถอนได้ เพราะเป็นอดีตไปแล้ว เช่นเดียวกับกิเลสที่ยังไม่ปรากฏก็ไม่สามารถทำลายได้ เนื่องจากยังไม่เกิดขึ้นในขณะนี้ แม้ในปัจจุบันขณะ กิเลสเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป แล้วจะประหารกิเลสได้อย่างไร อนุตสัย กิเลสหรือกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ต่างหาก คือ สิ่งที่จะถูกกำจัดออกไป กิเลสมีสองประเภท ประเภทแรกสัมพันธ์กับอารมณ์ ส่วนอีกประเภทหนึ่งเกี่ยวกับความสับสนของขั้นหรือของรูปนาม กิเลสประเภทแรก จะเกิดขึ้นเมื่อมีปัจจัยเอื้ออำนวย กล่าวคือมีความเกี่ยวข้องกับสภาวะธรรมทางกายหรือทางจิตและในขณะที่ไม่มีสติ หากมีอารมณ์ปรากฏขึ้นชัดแต่ผู้ปฏิบัติขาดสติในการกำหนดรู้การกระทบของอารมณ์กับจิต กิเลสซึ่งนอนเนื่องอยู่ก็จะปรากฏตัวออกมาให้เห็น แต่หากมีสติ สภาวะธรรมขณะนั้นก็จะไม่เอื้ออำนวยให้กิเลสเกิดขึ้น และกิเลสก็จะถูกกีดกันให้อยู่ห่างไกล

กิเลสประเภทที่สอง เป็นกิเลสที่นอนเนื่องและถูกฝังอยู่ในกระแสความรู้สึกของเรา ตลอดการท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏ กิเลสประเภทนี้จะสามารถประหารได้ด้วยมรรคญาณเท่านั้น

ในสมัยก่อนเวลามีคนป่วยเป็นไข้มาเลเรีย มีการรักษาด้วยยาสองขนาน คนไข้ที่เป็นมาเลเรียจะมีไข้ขึ้นสูงเป็นระยะๆ ประมาณทุกๆ สองวันจะมีไข้สูงมากครั้งหนึ่ง และตามด้วยอาการหนาวสั่นอย่างฉับพลัน การรักษาขั้นแรกต้องทำให้อุณหภูมิที่สูงสุดลงก่อน ทำให้คนไข้มีกำลังขึ้นและเชื้อโรคอ่อนแอลง ในที่สุดเมื่อวงจรของไข้สูงและอาการหนาวสั่นลดลงบ้างแล้ว หมอจะให้ยาอีกขนานหนึ่งที่ทำให้คนไข้หายขาด เมื่อคนไข้แข็งแรงขึ้นแล้วและเชื้อโรคอ่อนแอลง เชื้อมาเลเรียก็ถูกกำจัดไปได้

วิธีการรักษาขั้นแรกเปรียบได้กับวิปัสสนาญาณซึ่งทำให้กิเลสอ่อนกำลังลง ส่วนยาเผด็จศึกก็คือมรรคญาณที่ทำหน้าที่ประหารกิเลสอย่างเด็ดขาด

อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ กระบวนการรับรองเอกสารของทางราชการ ซึ่งต้องผ่านขั้นตอนมากมาย กระบวนการนี้ต้องใช้เวลาานานมาก เริ่มด้วยประชาชนต้องเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ที่ชั้นแรกของอาคาร จากนั้นเจ้าหน้าที่ก็จะส่งบุคคลนั้นขึ้นไปชั้นสองเพื่อรับเอกสารและไปติดต่อขอลายเซ็นอนุมัติจากฝ่ายหนึ่งสู่อีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อไปยื่นเอกสารเจ้าหน้าที่อีกฝ่ายหนึ่งก็จะขอให้กรอกแบบฟอร์มแล้วรอจน

กระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบลงนาม ตลอดทั้งวันประชาชนคนนั้นต้องติดต่อผ่านหน่วยงานต่างๆ จากชั้นหนึ่งไปอีกชั้นหนึ่ง กรอกแบบฟอร์มและรอรับลายเซ็น กว่าจะได้เอกสารทั้งหมดครบถ้วนต้องใช้เวลานานมาก ในที่สุด บุคคลผู้นั้นก็ขึ้นไปหาเจ้าหน้าที่สูงสุด และใช้เวลาเพียงเสี้ยววินาทีเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นลงนามเอกสารได้รับการรับรองเป็นเอกสารที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว แต่เขาผู้นั้นจำต้องผ่านขั้นตอนของราชการที่ยาวเหยียดเหล่านั้นก่อน

เช่นเดียวกับการปฏิบัติวิปัสสนา มีกระบวนการมากมาย แต่มรรคญาณเกิดเร็วกว่าเวลาที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงผู้นั้นใช้ในการลงนามเสียอีก ถึงกระนั้นผู้ปฏิบัติต้องทำหน้าที่ของตนก่อน เมื่อทุกอย่างพร้อม มรรคญาณก็จะปรากฏและรับรองอย่างเป็นทางการ ว่ากิเลสได้ถูกประหารไปหมดสิ้นแล้ว

ช่วงแรกของวิปัสสนาญาณอาจเรียกได้ว่าเป็น “หนทางของคนที่ทำงาน” ผู้ปฏิบัติต้องทำงานให้เสร็จโดยสมบูรณ์โดยไม่หลบเลี่ยงมรรคญาณเปรียบเหมือนเจ้านายสูงสุดทำหน้าที่สั่งการ เจ้านายคงไม่อาจลงนามในกระดาษเปล่าที่ยังไม่ได้ผ่านขั้นตอนการทำงานเบื้องต้นอย่างสมบูรณ์ได้

มรรคญาณและผลญาณ : ดับไฟและขโลมน้ำลงบนเก้าอี้แห่งกิเลส

เมื่อวิปัสสนาญาณบริบูรณ์แล้ว มรรคญาณก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ติดตามด้วยผลญาณ ในภาษาบาลี สภาวะจิตนี้เรียกว่า มรรคและผล องค์ประกอบของมรรคญาณ และผลญาณ ก็คือสัมมาทิฏฐิประเภทที่สี่และห้าในหกประเภท

เมื่อเกิดมรรคญาณ อริยมรรคสัมมาทิฏฐิจะทำหน้าที่ประหารกิเลสที่จะนำไปเกิดในอบายภูมิอันเป็นสภาวะที่ทุกข์ทรมาน ภพเหล่านี้ได้แก่ นรก เดรัจฉาน เปรต และอสุรกาย ต่อจากนั้นผลญาณก็จะเกิดต่อทันที ซึ่งส่วนหนึ่งก็คืออริยผลสัมมาทิฏฐิ ผู้ปฏิบัติอาจสงสัยว่าญาณนี้หน้าที่อะไร เพราะอนุสัยกิเลสได้ถูกประหารไปแล้ว ผลญาณสัมมาทิฏฐิทำให้กิเลสเย็นลง กองไฟแห่งกิเลสอาจจะมอดไปแล้ว แต่ก็ยังมีเก้าอี้ร้อนๆ เหลืออยู่ ผลญาณสัมมาทิฏฐินี้ทำหน้าที่ขโลมน้ำลงบนเก้าอี้เหล่านั้น

ปัจจเวกชนสัมมาทิฏฐิ

ความเห็นชอบประเภทที่หก คือ **ปัจจเวกชนสัมมาทิฏฐิ** ทำหน้าที่ทบทวนความรู้ที่ติดตมมาจากมรรคญาณ ผลญาณและพระนิพพาน ญาณนี้จะพิจารณาทบทวนธรรม ๕ ประการคือ การเกิดมรรคญาณและผลญาณ นิพพานในสถานะที่เป็นอารมณ์ๆ หนึ่ง ก็เลสที่ได้ถูกทำลายไปและส่วนที่ยังเหลืออยู่ นอกจากนี้แล้วไม่มีหน้าที่สำคัญอื่นใด

สัมมาทิฏฐิประเภทแรก คือ **กมมสกตาสมาทิฏฐิ** กล่าวว่าเป็นสิ่งถาวร กล่าวคือเป็นสิ่งที่จะไม่หายไปจากชีวิต โลกนี้อาจแตกสลายถูกทำลายไป แต่ยังคงมีสิ่งมีชีวิตซึ่งบางทีอาจจะอยู่ในอีกโลกหนึ่งก็ได้ ที่มีความเห็นถูกว่าทุกคนมีกรรม เป็นของของตน

บุคคลที่ไม่พยายามแยกแยะความแตกต่างระหว่าง กุศลกรรมและอกุศลกรรมย่อมตกอยู่ในที่มืด เปรียบเหมือน เด็กทารกที่เกิดมาตาบอด บอดมาตั้งแต่ในครรภ์ และมีดบอด เมื่อคลอดออกมาแล้ว หากทารกนี้ไ้ตขึ้น ก็ไม่มีทางมองเห็น พอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ คนตาบอดและขาดผู้นำทาง ย่อมจะประสบกับอุบัติเหตุมากมาย

ฉันทสมาธิปฏิบัติ จะยังคงมีปรากฏอยู่เสมอ トラบเท่าที่มีผู้ปฏิบัติธรรมและบรรลุนิพพาน แม้ในช่วงที่พระพุทธศาสนาไม่รุ่งเรือง ก็ยังมีผู้เจริญสมาธิและเจริญนิพพานอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม สมาธิปฏิบัติอีก ๔ ประเภทที่เหลือจะคงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อพระพุทธศาสนายังตั้งมั่นอยู่เท่านั้น นับแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน คำสอนของพระพุทธองค์ยังคงรุ่งเรืองอยู่ ขณะนี้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักทั่วโลก แม้ในประเทศที่มีได้นับถือพระพุทธศาสนา ก็ยังมีองค์กรหรือกลุ่มชนซึ่งมีหลักการที่มีรากฐานมาจากคำสอนของพระพุทธองค์ บุคคลที่พอใจเพียงความเห็นชอบในเรื่องของกรรมหรือนิพพานเท่านั้น ยังไม่อาจได้รับแสงแห่งพระธรรมได้ เขาอาจได้รับความสว่างจากแสงทางโลก แต่มีไขแสงของพระพุทธองค์ ความเห็นชอบอีก ๔ ประเภทที่เหลือจากวิปัสสนาสมาธิปฏิบัติถึงปัจจุเวกขณะสมาธิปฏิบัติเท่านั้นที่ประกอบด้วยแสงแห่งพระพุทธธรรม

เมื่อผู้ปฏิบัติสามารถแยกแยะรูปและนามออกจากกันได้ ก็จะหลุดพ้นจากทิวทัศน์วิปัสสนาในเรื่องของความเป็นตัวตน และม่านของความมืดขั้นที่หนึ่งก็จะถูกถอดออกไป กล่าวได้ว่าแสงแห่งพระธรรมได้เริ่มส่องสว่างผ่านเข้ามาถึงจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติแล้ว แต่ก็ยังมีม่านชั้นอื่นๆ ที่ยังต้องถอดถอนออกไปอีก ม่าน

แห่งอวิชชาชั้นที่สองก็คือความเห็นที่ว่าสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นอย่างไม่มีระเบียบและไม่มีเหตุผล มานี้จะถูกยกออกไปเมื่อเกิดญาณหยั่งรู้ในเหตุและผล เมื่อผู้ปฏิบัติเห็นเหตุและผลของสรรพสิ่ง แสงสว่างในจิตก็จะสว่างเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย ผู้ปฏิบัติไม่พึงประมาทในขั้นนี้ เพราะว่าจิตยังมีติดบอดด้วยอวิชชา คือ ความไม่รู้ใน อนิจจัง ทุกขังและอนัตตา เพื่อกำจัดความมืดนี้ ผู้ปฏิบัติพึงทำงานหนักอย่างไม่ย่อท้อ เผื่ออารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ลับสติให้แหลมคม ทำสมาธิให้ตั้งมั่น แล้วปัญญาก็จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ถึงตอนนี้ผู้ปฏิบัติจะเห็นว่า ไม่มีที่ใดให้หลบภัยจากสภาวะธรรมที่เป็นอนิจจังเช่นนี้ได้เลย ความเห็นนี้ทำให้เกิดความผิดหวังอย่างแรง แต่แสงภายในกลับสว่างเพิ่มขึ้นไปอีก ผู้ปฏิบัติจะรู้สึกได้ชัดเจนว่า สภาวะธรรมทั้งหลายล้วนเป็นทุกข์และไม่มีตัวตน ขณะนั้นเองมีเพียงม่านผืนเดียวที่เหลืออยู่ปิดบังไม่ให้เห็นพระนิพพาน และจะถูกกำจัดไปได้ก็ด้วยอริยมรรคญาณเท่านั้น ตรงนี้แหละที่แสงแห่งพุทธธรรมจะส่องสว่างเจิดจ้าอย่างแท้จริง

หากผู้ปฏิบัติสามารถเจริญสมาธิปฏิฐานได้ทั้ง ๖ ประการ จะมีความผ่อนคลาย ผู้ปฏิบัติจะไม่พรากจากแสงของ

ปัญญาอีกเลย ไม่ว่าจะเดินไปทางใดในอนาคต ในทางตรงข้าม ปัญญาจะส่องแสงสว่างเจิดจ้าในตัวผู้ปฏิบัติตลอดการท่องเที่ยวที่เหลืออยู่ในสังสารวัฏ ในที่สุดจะมีแสงสว่างไสวที่สุดปรากฏขึ้นเมื่อผู้ปฏิบัติบรรลุอรหัตตมรรคอรหัตตผล ซึ่งเป็นการบรรลุธรรมขั้นสุดท้าย

การครอบครองราชรถ

“ใครก็ตาม ไม่ว่าจะชายหรือหญิงที่ครอบครองราชรถเช่นนี้และสามารถขับขี่ไปด้วยดี ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะบรรลุถึงพระนิพพานโดยแน่แท้”

กล่าวกันว่า เมื่อเทพบุตรผู้เคยเป็นพระภิกษุมาก่อนองค์นั้นได้ฟังพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับราชรถ ท่านเข้าใจสิ่งที่พระพุทธองค์ตรัสสอน และได้สำเร็จเป็นพระโสดาบันทันที ท่านเข้าครอบครองราชรถอันบรรเจิดคืออริยมรรคมีองค์แปด ถึงแม้ว่าพุทธดำรัสมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่อรหัตตผล ท่านยังไม่พร้อมสำหรับการบรรลุธรรมขั้นสุดท้าย บารมีของท่านมีเพียงพอที่จะเป็นผู้ถึงกระแสแห่งโสดาปัตติผลเท่านั้น

ประโยชน์ของการเข้าถึงกระแส : การทำมหาสมุทรแห่งสังสารวัฏให้เหือดแห้ง

ในการบรรลุดุธรรมขั้นที่หนึ่งนี้ ผู้ปฏิบัติจะพ้นจากอันตรายที่จะนำไปสู่อบายภูมิ พระสูตรกล่าวไว้ว่า กิเลส ๓ อย่างถูกประหารไป คือ มิจฉาทิฏฐิ วิจิกิจฉา และการยึดมั่นในการปฏิบัติที่ผิด (สีลัพพตปรามาส) ในอรรถกถากล่าวว่า ความอิจฉาริษยา และความตระหนี่ก็ถูกทำลายไปด้วย

คงจะไม่ผิดที่จะสมมุติว่าเทพบุตรองค์นี้เคยได้ญาณที่ประจักษ์ในลักษณะของรูปลักษณ์นามมาบ้างแล้วในชาติที่ท่านเป็นพระภิกษุ ในขณะที่ได้ดวงตาเห็นธรรมนี้ ท่านก็ปราศจากความเห็นผิดๆ ที่ว่า มีตัวตนภายในหรืออัตตา อย่างไรก็ตาม การละความเห็นที่ผิดนี้เป็นเพียงชั่วคราวจนกว่าจะได้เห็นพระนิพพาน เป็นครั้งแรกเท่านั้น ที่ความเห็นจะเปลี่ยนไปอย่างถาวร ผู้ที่ได้บรรลุโสดาบันจะไม่เชื่อเรื่องของอัตตาอีกต่อไป

กิเลสประเภทที่สองที่ถูกประหารไปเกี่ยวข้องกับความเห็นผิดโดยตรง เมื่อผู้ปฏิบัติยังไม่เข้าใจธรรมชาติของสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง ก็ยากที่จะตัดสินใจได้อย่างมั่นใจ ว่าอะไรถูก อะไร

ผิด เหมือนกับคนยืนอยู่บนทางสองแพร่ง หรือเหมือนกับคนที่ระลึกได้ในทันทีทันใดว่ากำลังหลงทาง ก็ต้องมีความสงสัยว่าจะไปทางไหนดี ความสงสัยนี้อาจทำให้อ่อนเปลี้ยและหวั่นใจ

เมื่อผู้ปฏิบัติมองเห็นกระบวนการของเหตุและผล ก็ จะละทิ้งความสงสัยได้ชั่วคราว ผู้ปฏิบัติจะเห็นว่าธรรมะเป็นของจริง จิตและกายเป็นสิ่งที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งเหตุและผล และไม่มีอะไรเลยในโลกนี้ที่ไม่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ความสับสนสงสัยนี้จะตั้งอยู่นานเท่าที่สติและญาณยังคงอยู่ ความศรัทธาที่ไม่หวั่นไหวในอานุภาพและความจริงแท้ของพระธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้เดินไปจนสุดทางของอริยมรรคมีองค์แปดคือพระนิพพานแล้วเท่านั้น ผู้ปฏิบัติที่ได้เจริญรอยตามพระบาทของพระพุทธองค์จนสุดหนทางแล้ว ก็จะมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธองค์และพระอริยบุคคลอื่นๆ ที่ได้ไปสู่จุดหมายตามแนวทางเดียวกันนี้

กิเลสอย่างสามที่พระโสดาบันผู้ถึงกระแสละได้ก็คือ ความเชื่อในการปฏิบัติผิดๆ ความเข้าใจนี้คงพอจะมองเห็นได้ชัดในกรณีต่างๆ ไป และจะสามารถเข้าใจได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น หากพิจารณาจากอริยสัจสี่ เมื่อผู้ปฏิบัติที่มีโอกาสเข้าถึงกระแสพระนิพพาน เริ่มเจริญมรรคมีองค์แปดให้เกิดขึ้น

ในตนเอง บุคคลเหล่านั้นจะเรียนรู้ที่จะเข้าใจอริยสังข์ข้อแรก กล่าวคือทุกสิ่งทุกอย่างไม่น่าพึงพอใจ รูปและนามล้วนเป็นทุกข์ พัฒนาการเบื้องต้นของโยคีจะเริ่มจากการตามดูสิ่งต่างๆ ที่เป็นทุกข์ เมื่อประจักษ์แจ้งอริยสังข์ข้อแรกอย่างสมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติก็จะประจักษ์แจ้งอริยสังข์ที่เหลืออีก ๓ ประการโดยปริยาย กล่าวคือ การละตัณหาอันเป็นอริยสังข์ประการที่สอง การดับทุกข์เป็นอริยสังข์ประการที่สาม และการเจริญมรรคมีองค์แปดเป็นอริยสังข์ประการที่สี่

การเจริญมรรคในเบื้องต้นที่ยังเป็นโลกียมรรคจะเกิดขึ้นทุกขณะที่ผู้ปฏิบัติดำรงสติอยู่ เมื่อถึงจุดหนึ่งที่มรรคมีความแก่กล้าพอก็จะกลายเป็นโลกุตตรมรรค ดังนั้นเมื่อได้บรรลุนิพพาน เทพบุตรองค์นี้จึงระลึกได้ว่า การปฏิบัติของท่านเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่จะเข้าถึงพระนิพพาน ท่านประจักษ์ว่าท่านได้ประสบการณ์กับการดับทุกข์ที่แท้จริง อันเป็นสภาวะที่ปราศจากสิ่งปรุงแต่ง และรู้ว่าไม่มีพระนิพพานอื่นนอกเหนือไปจากนี้ ผู้ปฏิบัติทุกคนจะมีความรู้สึกเหมือนกันเมื่อมาถึงจุดนี้

มรรคมีองค์แปดเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะนำไปสู่พระนิพพาน ความเข้าใจนี้มีความลุ่มลึกมากและจะเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติเท่านั้น เมื่อมีความเข้าใจดังนี้ พระโสดาบัน

หรือผู้ถึงกระแสพระนิพพานย่อมละทิ้งความยึดมั่นหรือความเชื่อในอานาภาพของวิธีปฏิบัติอื่นๆ ซึ่งมีได้ประกอบด้วยองค์แปดแห่งอริยมรรค

อรรถกถาได้กล่าวไว้ด้วยว่า ยังมีกิเลสอีกสองชนิดที่ถูกประหารไปด้วย ได้แก่ *อิสสา* หรือความริษยา ไม่ต้องการเห็นผู้อื่นเป็นสุขหรือประสบความสำเร็จ และ *มัจฉริย* หรือความตระหนี่ ซึ่งเป็นความไม่พึงพอใจที่เห็นคนอื่น ๆ เป็นสุขเสมอตน โดยส่วนตัวแล้ว อาตมาไม่เห็นด้วยกับอรรถกถาเหล่านี้สภาวะจิตดังกล่าวทั้งสองนี้ จัดอยู่ในหมวดของโทสะ คือความโกรธ หรือความรังเกียจผลักไส มีคำกล่าวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระสูตรว่า พระโสดาบัน ประหารกิเลสที่มีได้เกี่ยวข้องกับโทสะเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเป็นพระโสดาบันได้ปิดประตูสู่อบายภูมิแล้ว ความอิจฉาและความตระหนี่ย่อมไม่มีกำลังมากพอที่จะทำให้พระโสดาบันไปเกิดใหม่ในอบายภูมิได้

มีอรรถาธิบายที่น่าสนใจในวิสุทธิมรรค ซึ่งมีได้เป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎก แต่ก็เป็นที่เคารพอย่างสูง กล่าวไว้โดยอ้างอิงความในพระไตรปิฎกว่า พระโสดาบันอาจถูกครอบงำโดยความโลภ ความโกรธ และความหลง และยังสามารถประกอบ

ด้วยทิวฐิและมานะได้ อย่งไรก็ตาม เนื่องจากอริยมรรคญาณ ได้ประหารกิเลสซึ่งนำพาไปสู่อบายภูมิแล้ว เราอาจพอสรุปได้ว่า พระโสดาบันเป็นผู้ปราศจากกิเลสที่รุนแรงเพียงพอ ที่จะทำให้ไปเกิดในภพภูมิที่ตกต่ำดังกล่าว

นอกจากนี้ คัมภีร์วิสุทธิมรรคยังได้ชี้ว่า พระโสดาบัน สามารถทำมหาสมุทรอันกว้างใหญ่แห่งสังสารวัฏให้เหือดแห้ง ลงได้ ทราบใดที่บุคคลยังไม่บรรลุนิธรรมในขั้นแรก ก็ยังจะต้อง ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏอันหาเบื้องต้นและที่สุดมิได้ ขอบเขต แห่งสังสารวัฏนั้นกว้างใหญ่นัก เราต้องเวียนว้ยตายเกิดครั้ง แล้วครั้งเล่า แต่พระโสดาบันจะเกิดอีกไม่เกินเจ็ดชาติเท่านั้น ก็จะมีบรรลุนิหารัตตผล เราจึงพอจะกล่าวได้ว่า มหาสมุทรแห่ง สังสารวัฏได้เหือดแห้งลงแล้ว

อกุศลกรรมจะเกิดขึ้นได้ด้วยอำนาจของอวิชา และตัณหาเท่านั้น เมื่ออวิชาและตัณหาเหือดแห้งไปใน ระดับหนึ่ง โอกาสที่จะเกิดอกุศลวิบาก หมายถึงการไปเกิด ในอบายภูมิก็ย่อมลดลงไปด้วย เมื่อถูกจุมโจมอย่งไรความ ปราณีจากกิเลสอันได้แก่ มิจฉาทิวฐิเกี่ยวกับอัตตาทัวตนหรือ ความล้งเลงสั้ยเกี่ยวกับมรรคมืองค์แปดและกฎแห่งกรรม เราไม่อาจทราบได้เลยว่าบุคคลจะประกอบกรรมชั่วได้มากสัก

เพียงใด สิ่งเลวร้ายที่เขาจะกระทำย่อมนำเขาไปสู่อบายอย่างไม่ต้องสงสัย เมื่อปราศจากกิเลสเหล่านี้ พระโสดาบันจะไม่ก่อกรรมชั่ว ซึ่งจะนำไปสู่อบายภูมิอีกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น กรรมเก่าในอดีตของพระโสดาบันบุคคลซึ่งอาจนำไปสู่อบายภูมิก็จะ เป็นโอสิทธิกรรมทันทีที่บรรลุนิยามมรรคญาณ พระโสดาบันจึงไม่ต้องหวาดกลัวความทุกข์อันรุนแรงเช่นนี้อีกเลย

อริยทรัพย์

คุณประโยชน์อีกประการหนึ่งของการเข้าสู่กระแสพระนิพนาน คือ การได้อริยสมบัติ ๗ ประการ อริยบุคคล คือ ผู้ที่หมดจดจากความชั่ว เป็นบุคคลผู้ประเสริฐ เป็นผู้บรรลุดรรมขั้นใดขั้นหนึ่งในการบรรลุดรรม ๔ ระดับ อริยทรัพย์ได้แก่ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตัปปะ พาหุสัจจะ จาคะ และปัญญา

อริยทรัพย์ประการแรก คือ ศรัทธา ได้แก่ ความเชื่อมั่นที่ยั่งยืนและไม่หวั่นไหวในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นความเชื่อมั่นที่ไม่หวั่นไหว เพราะเกิดจากประสบการณ

และการประจักษ์แจ้งของตนเองโดยตรง อริยบุคคลไม่อาจถูกลวงล่อหรือถูกติดสินบนให้ละทิ้ง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการอันละมุนละม่อม การใช้เล่ห์เพทุบาย หรือการข่มขู่ใดๆ อริยบุคคลจะไม่มีความยินยอมเพิกถอนความเชื่อมั่นนี้ได้เลย

อริยทรัพย์ประการที่สอง คือ ศีล ได้แก่ ความบริสุทธิ์ของความประพฤติ ในที่นี้หมายถึงศีลห้า กล่าวกันว่า พระโสดาบันจะไม่สามารถจงใจทำให้ศีลขาด และไม่สามารถคิดหรือกระทำอกุศลกรรมที่จะนำไปเกิดในอบายภูมิได้ พระโสดาบันจะรอดพ้นจากกายทุจริตทั้งสาม จะเป็นผู้เว้นจากการประกอบวจีทุจริต หรือการเลี้ยวชีวิตมิชอบ อีกทั้งยังพ้นจากความเพียรในการปฏิบัติธรรมในวิถีทางที่ผิดอีกด้วย

อริยทรัพย์ประการที่สามและสี่ คือ หิริและโอตตปปะ เราได้กล่าวถึงไปแล้ว ผู้ถึงกระแสพระนิพพาน จะประกอบด้วยคุณธรรมทั้งสองอย่างแรงกล้า และจะไม่สามารถกระทำชั่วได้

อริยทรัพย์ประการที่ห้า คือ พาหุสัจจะ (ความเป็นผู้ได้เรียนรู้มาก) หมายถึง ความรู้ในการเจริญกรรมฐาน และความเข้าใจที่เกิดจากการปฏิบัติ พระโสดาบันนับว่าเป็นผู้รู้แจ้งวิธีดำเนินบนอริยมรรคมีองค์แปดสู่พระนิพพานอย่างแท้จริง

อริยทรัพย์ประการที่หก คือ จาคะ มักจะแปลกันว่า การบริจาคทาน แท้จริงแล้วหมายถึงการละ พระโศดาบันได้ละกิเลสทั้งหลายที่จะนำไปสู่อบายภูมि นอกจากนี้ พระโศดาบันยังให้ทานโดยไม่ตระหนี่ ทานของท่านนั้นเป็นความโอบอ้อมอารีอย่างแท้จริงและต่อเนื่องอยู่เสมอ

อริยทรัพย์ประการสุดท้าย คือ ปัญญา หมายถึง วิปัสสนาปัญญา การเจริญกรรมฐานของพระโศดาบันจะปราศจากมิจฉาสติและมิจฉาสมาธิอันได้แก่การกำหนดสติและเจริญสมาธิที่ผิดๆ พระโศดาบันจะเป็นอิสระจากกิเลสที่รุนแรงซึ่งอาจจะพลุ่งพล่านออกมาทางกาย วาจา หรือใจ และปราศจากความกลัวการเกิดในอบายภูมิ

สันติสุขส่วนบุคคลนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างสูงสุด สันติสุขนี้จะเกิดได้เนื่องจากเป็นอิสระจากความกลัว หากบุคคลจำนวนมากสามารถมีสันติสุขเช่นนั้น หากคนทั้งหลายสามารถมีสันติสุขภายในใจจริงๆ เราคงพอจินตนาการได้ว่า จะมีผลดีต่อสันติภาพของโลกอย่างไร สันติภาพของโลกต้องเริ่มจากสันติสุขภายในจิตใจเท่านั้น

พุทธบุตรที่แท้จริง

ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการเข้าถึงกระแสพระนิพพาน คือ ผู้ปฏิบัติจะกลายเป็นพุทธบุตรที่แท้จริง คนจำนวนมากอาจมีความศรัทธาท่วมเทออย่างยิ่ง และสักการบูชาพระรัตนตรัยเป็นประจำทุกวัน แต่เมื่อสถานการณ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป ย่อมเป็นไปได้เสมอที่บุคคลอาจละทิ้งศรัทธาได้ เขาผู้นั้นอาจเกิดในชาติใหม่โดยปราศจากศรัทธา ในชาตินี้เราอาจเป็นบุคคลที่น่าเคารพบูชาและมีจิตใจสูงส่ง แต่ในชาติใหม่เราอาจกลายเป็นคนเลวทราม ไม่มีสิ่งใดจะรับประกันได้เลยจนกว่าเราจะได้บรรลुरुธรรมขั้นแรก และได้เป็นพุทธบุตรอย่างแท้จริง

คำภาษาบาลีที่ใช้ในวิสุทธิมรรค คือ **โอรสปุตุต** ซึ่งหมายถึง **ลูกผู้เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขที่แท้จริง** คำว่า ปุตุต มักจะแปลว่า ลูกชาย แต่ความจริงเป็นคำที่มีความหมายทั่วไปถึงผู้เป็นลูก ซึ่งหมายถึงลูกหญิงด้วย

วิสุทธิมรรคยังได้กล่าวด้วยว่า การเข้าถึงกระแสพระนิพพานนั้นมีคุณประโยชน์อีกนานัปการอันที่จริงนับไม่

ถ้าว้น พระโสดาบันนั้นจะมีความเชื่อมั่นศรัทธาในพระธรรม
อย่างไม่มีข้อแม้ มีความสนใจอย่างยิ่งยวดในการฟังธรรมะ
ที่แท้จริง และจะสามารถเข้าใจธรรมะอันลึกซึ้งที่ผู้อื่นเข้าใจได้
ยาก เมื่อพระโสดาบันได้ฟังพระธรรมเทศนาที่แสดงไว้ดี ก็
เปี่ยมด้วยปีติสุข

และเนื่องจากได้เข้าถึงกระแสพระนิพพานแล้ว
หัวใจของพระโสดาบันแนบแน่นจึงอยู่กับพระธรรม ใน
การปฏิบัติหน้าที่การงานในทางโลก พระโสดาบันจะเป็น
เหมือนดั่งแม่วัวที่กินหญ้า (ปฏิบัติหน้าที่ทางโลก) พลา
งเผ่าตูลูกวัว (เผ่าตูลจิต) ไปด้วยแม้ว่าจิตใจของพระโสดาบัน
นั้นจะโน้มไปสู่ธรรมะอยู่โดยปกติ พระโสดาบันก็จะไม่
ปฏิเสธความรับผิดชอบทางโลก นอกจากนี้ พระโสดาบัน
ยังสามารถรวมจิตเป็นสมาธิได้ง่ายมากหากมีความเพียรใน
การเจริญกรรมฐานอย่างเหมาะสม เพื่อเดินทางต่อไปตาม
อริยมรรค

พาหนะที่ไม่มีวันพังทลายสำหรับทุกคน

พระพุทธองค์ทรงสรุปไว้อย่างชัดเจนว่าความสำเร็จในการเจริญกรรมฐานนั้นมีได้แบ่งแยกด้วยเพศแต่ประการใด ไม่ว่าหญิงหรือชาย สามารถมั่นใจได้ว่าราชรถนี้สามารถนำไปสู่พระนิพพานได้อย่างแน่นอน ราชรถนี้เคยอยู่ในอดีตและยังมีอยู่ในปัจจุบันสำหรับทุกๆ คน

ในยุคสมัยใหม่ เรามีพาหนะมากมายหลายประเภทที่ใช้ในการเดินทาง มีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นในวงการเดินทางขนส่งอยู่เสมอ มนุษย์สามารถเดินทางบนบก ทางทะเล หรือในอากาศ คนธรรมดาๆ สามารถเดินทางรอบโลกได้โดยไม่ต้องยากนัก มนุษย์ได้เดินทางขึ้นไปเหยียบดวงจันทร์มาแล้ว ยานอวกาศมากมายเดินทางไปสู่ดวงดาวอื่นและไกลออกไปกว่านั้นอีก

แต่ไม่ว่ายานอวกาศเหล่านี้จะไปได้ไกลสักเพียงไร ก็คงไม่อาจช่วยให้เราไปถึงพระนิพพานได้ หากมียานพาหนะใดที่ไปถึงพระนิพพานได้ อาตมาก็อยากจะมีส่วนร่วมสักลำ อย่างไร

ก็ตาม อาตมายังไม่เคยได้ยินโฆษณาหรือว่ามีใครรับประกัน
ว่ามียานวิเศษที่จะนำบุคคลไปสู่ความสันติอันสมบูรณ์ของ
พระนิพพานได้

ไม่ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมีความก้าวหน้า
สักเพียงไร ก็ยังไม่อาจรับประกันได้ว่า ยานพาหนะที่ประดิษฐ์
เลิศล้ำที่สุดจะปราศจากอุบัติเหตุโดยสิ้นเชิง อุบัติเหตุที่ทำให้
ถึงแก่ชีวิตเกิดขึ้นทั้งบนบก ในทะเล ในอากาศ และในอวกาศ
คนจำนวนมากเสียชีวิตด้วยเหตุนี้ อาตมามีได้หมายความว่า
การเกิดอุบัติเหตุ ทำให้ยานพาหนะต่างๆ ไร้ประโยชน์ แต่
หมายเพียงว่า เราไม่อาจรับประกันความปลอดภัยของยาน
พาหนะเหล่านี้ได้ ยานพาหนะประเภทเดียวที่มีประกันภัย
ร้อยเปอร์เซ็นต์มีเพียงอริยมรรคมีองค์แปดเท่านั้น

รถยนต์สมัยใหม่มีมาตรฐานสมรรถนะและความ
ปลอดภัยสูงมาก หากท่านร่ำรวย ท่านสามารถซื้อรถยนต์ที่
มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวดเร็วและหรูหราที่สุด ซึ่งจะพา
ท่านเดินทางไปในที่ต่างๆ เมื่อใดก็ได้ หากท่านไม่ร่ำรวย ท่าน
อาจขอกู้ยืมเงินเพื่อมาซื้อรถ หรือเช่ารถเก๋ง หรือรถสปอร์ต
สักคันไว้เป็นเวลาสั้นๆ หรือไม่ก็นั่งรถโดยสารสาธารณะ แม้

กระทั่งหากท่านยากจน ท่านก็อาจยื่นข้างถนนและโบกรถเพื่อ
ขอร่วมทางโดยสารไปกับรถคันอื่น

อย่างไรก็ตาม ไม่เป็นที่รับรองว่าการเดินทางนั้นจะ
ราบรื่น แม้ว่ารถนั้นจะเป็นรถของเราเอง เราต้องนำรถไปเติมน้ำมัน
ดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซมเวลาที่รถเสียหาย มีภาระต่างๆ
มากมาย และยานพาหนะทุกชนิดก็ต้องถูกลากไปทิ้งที่กองขยะ
รถเก่าไม่วันใดก็วันหนึ่ง ยิ่งเราใช้งานมากเพียงใด รถของเรา
ก็ล้าวันถูกทิ้งเข้าไปมากเพียงนั้น

ดังนั้น จึงเป็นการดีกว่า ถ้าเราจะสร้างยานพาหนะไป
สู่พระนิพพานด้วยวิธีการที่ล้ำเลิศและมีมาตรฐานที่สูงส่งเช่น
กัน เพราะยานพาหนะนี้จะไม่วันเสื่อมสลาย จะเป็นการดี
สักเพียงไรหากคนทั่วไปสามารถครอบครองยานพาหนะนี้ได้
โดยง่าย หากใครก็ได้สามารถเป็นเจ้าของยานพาหนะสู่พระ
นิพพาน ลองคิดดูว่า โลกจะมีสันติสุขสักเพียงใด ยานพาหนะนี้
นำไปสู่สิ่งที่ประมาธคามิได้ พระนิพพานไม่สามารถซื้อหาหรือ
เช่ามาได้ไม่ว่าท่านจะร่ำรวยสักเพียงใดก็ตาม ท่านต้องออกแรง
ทำความเพียรเพื่อให้ได้มา พระนิพพานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อ
ท่านก็ต่อเมื่อท่านได้เป็นเจ้าของพระนิพพานเองเท่านั้น

ในโลกนี้ ยานพาหนะส่วนใหญ่ล้วนสร้างไว้เสร็จเรียบร้อยมาจากโรงงาน แต่ยานพาหนะคู่พระนิพพานนั้นต้องสร้างด้วยตนเอง เป็นอุปกรณ์ที่ต้องต่อเติมเอง เบื้องต้นผู้ปฏิบัติต้องมีศรัทธา พระนิพพานนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติบรรลุได้ และต้องมีศรัทธาต่อหนทางที่จะนำไปสู่พระนิพพาน นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติต้องมีแรงบันดาลใจอันได้แก่ความปรารถนาอย่างจริงใจและมุ่งมั่นจะเดินทางไปสู่จุดหมาย แต่แรงบันดาลใจเพียงอย่างเดียวจะพาผู้ปฏิบัติไปไม่ได้ไกล นอกเสียจากผู้ปฏิบัติจะลงมือปฏิบัติจริงๆ ผู้ปฏิบัติต้องลงทุนลงแรง ใช้ความพยายามพากเพียรเจริญสติอย่างไม่ย่อท้อ ยืนหยัดภาวนาทุกๆ ขณะเพื่อให้สมาธิเกิดขึ้นและปัญญาเจริญงอกงามและแก่กล้าโดยสมบูรณ์

หากอริยมรรคสามารถประกอบได้สำเร็จรูปเหมือนรถยนต์ที่มาจากสายการผลิตที่โรงงาน ก็คงจะดีไม่น้อย ทว่า มันมิได้เป็นเช่นนั้น ผู้ปฏิบัติที่น่าสงสารอย่างเรา ๆ จึงต้องลงมือสร้างยานนี้เอง เราต้องติดเครื่องมือให้ตัวเองด้วยศรัทธาและความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย เราต้องตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติในทุกสถานการณ์ ฝ่าฟัน

ความยากลำบาก ความเหนื่อยล้า ความเบื่อหน่าย และความ
ตึงเครียดจากการดิ้นรนที่จะประกอบยานของเราขึ้นมาเอง
เมื่อประกอบเสร็จแล้ว เราต้องทุ่มเทความเพียรเพื่อให้ล้อของ
ยานนี้หมุนไป พยายามดำรงเกราะกำบังแห่งสติไว้ให้มั่นคง
ตั้งมั่นอยู่ในทิริและโอดตบปะ อันเป็นเสมือนพนักพิงที่จะให้
เราอิงอาศัยได้ ผีกสัมมาทิฏฐิอันเป็นสารถิของเราให้ขับเคลื่อน
ไปตามทางที่ถูกต้อง ในที่สุด หลังจากที่ผ่านมาญาณลำดับต่างๆ
ครบถ้วนแล้ว เราก็จะได้ครอบครองราชรถแห่งโสดาปัตติมรรค
เมื่อราชรถดังกล่าวเป็นของเราแล้ว เราจะสามารถดำเนินสู่
พระนิพพานได้อย่างสะดวกและง่ายดายเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อราชรถแห่งการเข้าสู่กระแสพระนิพพานได้บรรลุ
เป้าหมายแล้ว ก็จะไม่มีความเสื่อมค่าหรือมีสมรรถภาพลดลง
ซึ่งแตกต่างจากยานพาหนะอื่นๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ เราไม่ต้อง
หยอดน้ำมันเครื่อง ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วน ยิ่งใช้
ก็ยิ่งแข็งแรงและมีความประณีตยอดเยี่ยมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้
นี่ยังเป็นยานพาหนะที่ปลอดภัยดีเหตุอย่างสิ้นเชิง เมื่อเราเดิน
ทางบนยานพาหนะนี้ รับประกันได้ว่า จะมีความปลอดภัยร้อย
เปอร์เซ็นต์เต็ม

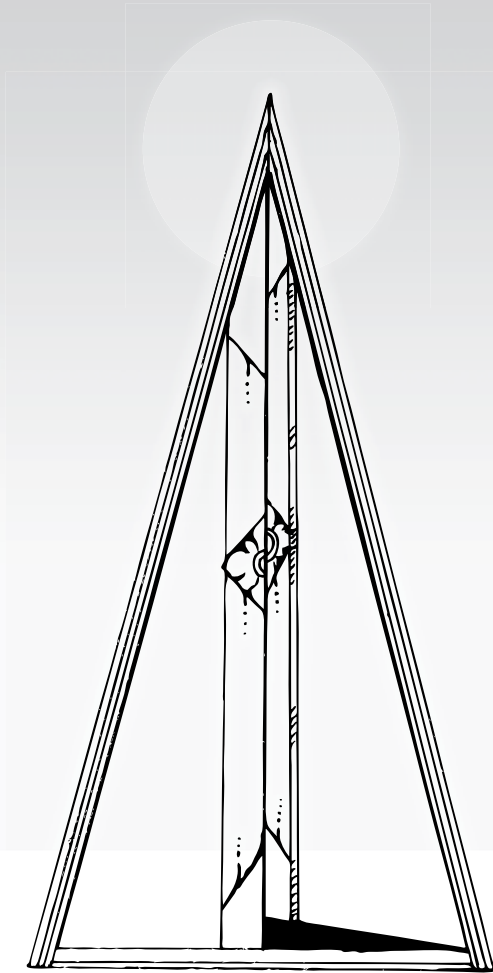

ตราบเท่าที่เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เรายังต้องเผชิญกับความขึ้นลงและความผันผวนของชีวิตนานัปการ บางครั้งอะไรๆ ก็ดำเนินไปอย่างราบรื่นด้วยดี แต่บางครั้งกลับต้องประสบกับความผิดหวังความท้อถอย ความทุกข์ และโศกเศร้าต่างๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ได้ครอบครองยานพาหนะคู่พระนิพพานแล้วจะสามารถขับเคลื่อนผ่านเวลาแห่งความทุกข์ยากไปได้อย่างราบรื่น และไม่เสียสมดุลงนเงินไปในยามที่มีความสุข ประตุสู่อบายได้ปิดตายลงแล้ว และบุคคลผู้นั้นสามารถดำเนินไปสู่พระนิพพานอันเป็นที่ที่ปลอดภัยภัยทั้งปวงได้ตลอดเวลา

เป็นไปได้ที่จะกล่าวสรรเสริญความเลิศล้ำของราชรถคู่พระนิพพานได้ทั้งหมด แต่ขอให้แน่ใจได้ว่า หากผู้ปฏิบัติสามารถสร้าง และครอบครองยานนี้ได้โดยบริบูรณ์ จะได้พบกับความเต็มเปี่ยมที่แท้จริงของชีวิต

ไม่เพียงคิดยอมพ่ายแพ้เป็นอันขาด ขอเพียงทุ่มเทกำลังและความเพียรทั้งหมดที่มี พยายามประกอบ และมียานพาหนะนี้ไว้ในครอบครองให้จงได้

ปิดประตูบายน

เมื่อประมาณกว่า สองพันห้าร้อยปีมาแล้ว พระพุทธองค์ได้ประกาศให้โลกรู้จักราชรถคู่พระนิพพาน อันเป็นราชรถแห่งพระธรรมเป็นครั้งแรก ในคราวที่ทรงแสดงปฐมเทศนา **“ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”** หลังจากที่ได้อัตริสรู้

ก่อนที่พระพุทธองค์จะเสด็จมาอุบัติขึ้นในโลก สัตว์โลกทั้งหลายตกอยู่ในความมืดมิดแห่งอวิชชาไม่รู้จักรักริยมรรคมีองค์แปด ผู้ปลื้กตัวจากโลก อนาคตริก นักพรต นักปราชญ์ทั้งหลายล้วนมีความคิดเห็น คาคคเน และตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับสังจจธรรมของตนเองไปต่างๆ นานา

ในเวลานั้น เช่นเดียวกับในขณะนี้ บางคนเชื่อว่า พระนิพพานคือความสุขทางผัสสะทั้งหลายจึงพยายามบำรุงบำเรอตนเองด้วยกามสุข บางพวกมองพฤติกรรมดังกล่าวด้วยความดูหมิ่นเหยียดหยามและต่อต้านด้วยการทรมานหรือทำร้ายตนเอง พวกเขาละทิ้งความยินดีและความสุขสบายทางร่างกาย โดยมองว่านี่คือความเพียรอันประเสริฐ โดยรวมแล้วสัตว์โลกมีชีวิตอยู่ในความหลง ไม่มีหนทางเข้าถึงสังจจธรรม ทำให้ความเชื่อและการกระทำเป็นไปตามยถากรรม ต่างคนต่างมีความคิดเห็นของตัวเอง และด้วยความคิดเห็นเช่นนั้น ก็ทำอะไรไปต่างๆ กัน มากมาย

พระพุทธรองค์ทรงปฏิเสศการบำเรอตนเองด้วยกาม
สุข หรือการทำร้ายเบียดเบียนตนเอง วิธีทางของพระองค์ตั้ง
อยู่ระหว่างทางอันสุดโต่งทั้งสอง เมื่อทรงประกาศอริยมรรค
มีองค์แปดต่อเวไนยสัตว์ ศรัทธาที่แท้จริงอันมีรากฐานอยู่บน
สังจธรรมแห่งชีวิตจึงปรากฏขึ้นได้ กล่าวคือ เป็นศรัทธาที่ตั้ง
มั่นอยู่บนความเป็นจริง มิใช่เพียงแนวความคิด

ศรัทธามีพลาณภาพยิ่งใหญ่ต่อจิตสำนึกของแต่ละ
บุคคล ศรัทธาจึงเป็นหนึ่งในอินทรีย์ทั้งห้า เมื่อมีศรัทธา
วิริยะก็จะเกิดขึ้นได้ ศรัทธากระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจในการ
เจริญกรรมฐาน และเป็นบาทฐานของธรรมะอื่นๆทั้งหมด เช่น
สมาธิ และปัญญา เมื่อพระพุทธรองค์ทรงประกาศอริยมรรค
มีองค์แปด พระองค์ทรงจุดประกายให้อินทรีย์ทั้งห้าเจริญ
ขึ้นในหมู่ชน ความเข้าใจในสังจธรรมก็เริ่มปรากฏขึ้นใน
หัวใจของชาวโลก ทำให้สามารถเข้าถึงอิสรภาพและสันติสุข
อันแท้จริง

อาตมาขอให้ศรัทธาในการปฏิบัติของท่าน จง
เป็นศรัทธาที่จริงใจ และลึกซึ้ง และเป็นรากฐานให้ทุกท่าน
บรรลุความพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง

รายนามผู้พิมพ์หนังสือราชรถสู่พระนิพพาน

ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน
๑	คุณวาสนา กุลรัตน์	๒๘,๐๐๐
๒	คุณแน่นน้อย ภิญโญชนม์	๒๔,๐๐๐
๓	คณะจากรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา	๑๔,๖๐๐
๔	คุณปารตมณั ลีกุลพิทักษ์	๑๒,๐๐๐
๕	คุณศนิต คุชฎีโรจน์	๑๐,๐๐๐
๖	คณะปฏิบัติธรรม วัดพระธาตุทรายทอง	๗,๒๐๐
๗	คุณเกียรติสถาน	๖,๕๐๐
๘	คุณบรรพจน์ จันทรงาม	๖,๐๐๐
๙	พญ.สงแสง ริวทอง	๕,๐๔๐
๑๐	คุณควรนบ ดารุณี	๕,๐๐๐
๑๑	บริษัทอยู่เจริญวิสาหกิจ จำกัด	๕,๐๐๐
๑๒	คุณกิติพงษ์ สว่างวงษ์	๔,๐๐๐
๑๓	พญ.ศรันยา สุนันท์ไชยงค์	๔,๐๐๐
๑๔	แม่ชีปิยะพันธุ์ นทพันธ์ุ	๓,๗๐๐
๑๕	นพ.ชัยวัฒน์ จันทน์เนื้อไม้	๓,๕๐๐
๑๖	โรงพยาบาลสัตร์นครักษ์ หมอสว่าง	๓,๔๐๐
๑๗	คุณเสียมฮั่ว แซ่ลี	๓,๑๖๐

ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน
๑๘	คุณวิทยา หวังกิตติกาล และครอบครัว	๓,๑๒๐
๑๙	คุณกรรณิการ์ สุริยะ	๓,๐๐๐
๒๐	คุณชลาลัย นพวงศ์ ณ อยุธยา	๓,๐๐๐
๒๑	คุณบัณฑิต ปิ่นมงคลกุล	๓,๐๐๐
๒๒	คุณวินิต เลิศวีระศิริกุล	๓,๐๐๐
๒๓	ภญ.วารุณี เจือสันติกุลชัย	๓,๐๐๐
๒๔	คุณนิรนาม จาก บริษัทเทคโนโลยีนครเหนือ	๒,๖๐๐
๒๕	คุณอรนนท์ เอื้อชัยกุล	๒,๔๒๒
๒๖	คุณบุญเรือง-ค.ญ.สุประภา- ค.ช.พิชาญ-ค.ช.อนุภัทร์ แซ่ก้วย และคุณศระกุนา คานพรม	๒,๒๖๐
๒๗	คุณเสาวนิตย์ ชินะธิมাত্রมงคล	๒,๒๐๐
๒๘	คุณผกายมาศ ปินทะดิน	๒,๑๐๐
๒๙	คุณอวยพร ธรรมาวุธ	๒,๐๐๐
๓๐	คุณอำนวยการ-คุณอุไร แสงสว่าง และครอบครัว	๒,๐๐๐
๓๑	คุณพรวิวัฒน์ เกษมสวัสดิ์	๑,๖๕๐

ลำดับ	ชื่อ สกฺล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ สกฺล	จำนวนเงิน
๓๒	คุณบุญส่ง วีรวงศ์นรินทร์	๑,๔๐๐	๕๒	คุณเนก มัธยม	๑,๐๐๐
๓๓	คุณอุไร พุ่มโพธิ์	๑,๓๒๐	๕๓	คุณอภิวัฒน์ มานิตยกุล	๑,๐๐๐
๓๔	อ.ทวี บุญศรี	๑,๓๐๐	๕๔	คุณอัปสร ตั้งมโนกุล	๑,๐๐๐
๓๕	คุณภิญญาดา พรอุปถัมภ์	๑,๒๐๐	๕๕	ด.ต.เมด็จ รัตนรอดและครอบครัว	๑,๐๐๐
๓๖	คุณเพ็ญสินี จรัสสุริยงค์	๑,๑๗๐	๕๖	นพ.สมคิด เพ็ญพิธินกุล	๑,๐๐๐
๓๗	คุณประยุทธ ปิยะกาไส	๑,๑๖๐	๕๗	พล.ตต.ปัญญา เอ่งอ้วน	๑,๐๐๐
๓๘	คุณประภาพรพรณ อุ่นเรือน	๑,๑๒๐	๕๘	คุณมยุรี กมลบุตร	๘๙๐
๓๙	คุณพรต ธีรพจน์	๑,๑๑๐	๕๙	บจก.มันตรีณี บุติค รีสปอร์ต	๘๒๔
๔๐	คุณอดิศักดิ์	๑,๑๐๐	๖๐	พตท.หญิงวรรวิภา วรินทร์ และคณะ	๘๐๐
๔๑	MICEDREAM	๑,๐๐๐	๖๑	คุณสุภาพร ปานูวัฒน์วานิช	๗๗๐
๔๒	คุณจินตนา อยู่คงศักดิ์	๑,๐๐๐	๖๒	คุณพรทิพย์ ไชยณรงค์ และครอบครัว	๗๐๐
๔๓	คุณเดช แสงภู	๑,๐๐๐	๖๓	คุณพรรณณี ลั่นตะยานนท์	๗๐๐
๔๔	คุณเตี้ยง	๑,๐๐๐	๖๔	คุณศิริพรรณ นักร้อง	๗๐๐
๔๕	คุณบุญยิ่ง รัตนกิตติกุล	๑,๐๐๐	๖๕	คุณศิริวรรณ หัตถเสรีพงษ์	๖๕๐
๔๖	คุณปราณี ฉัตรสมพร	๑,๐๐๐	๖๖	คุณกุลนัท แสงขนา	๖๐๐
๔๗	คุณเพ็ญทิพย์ แซ่จิว	๑,๐๐๐	๖๗	คุณธัญพร ภู่งบอน และครอบครัว	๖๐๐
๔๘	คุณรชต ขอบธรรมสกฺล และ คุณณอรินณณ์ นันทพูลทรัพย์	๑,๐๐๐	๖๘	คุณกรชาล กวินภูมิเสถียร	๕๐๐
๔๙	คุณสุกัญญา ศีลนาถ	๑,๐๐๐		คุณบุหลัน กวินภูมิเสถียร, คุณนกเทศ-คุณช่อเพชร ยุคสูงเนิน	
๕๐	คุณสุดารัตน์ ไตรวิวัฒน์	๑,๐๐๐			
๕๑	คุณสุปรีดา พัฒนรัชต์ และคุณพรทิพย์ ศังวณิช	๑,๐๐๐			

ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน
๖๙	คุณเครือวรรณ วงศ์ชัยสุริยะ	๕๐๐	๙๐	คุณพรทิพย์ ไชยณรงค์ และครอบครัว	๔๐๐
๗๐	คุณจิตนา ธัญดารักษ์	๕๐๐	๙๑	คุณสมชาย เปลี้นศรี	๔๐๐
๗๑	คุณธนากร พันธน์รา	๕๐๐	๙๒	คุณสร้อยพร พุทธา	๔๐๐
๗๒	คุณนันทวรรณ วงษ์ปัญญา	๕๐๐	๙๓	คุณอำนาจ สมบูรณ์ทรัพย์	๔๐๐
๗๓	คุณบุปผา เบ็ญจรัยพร และครอบครัว	๕๐๐	๙๔	คุณสุทธิณี ศรีตุลา	๓๕๐
๗๔	คุณเบ็ญจวรรณ ปริญญาการ	๕๐๐	๙๕	คุณมาลีวรรณ บุญวงศ์	๓๓๐
๗๕	คุณพวงทิพย์ นิลประดับแก้ว	๕๐๐	๙๖	พ.ต.อ.สมศักดิ์ จิตติรัตน์	๓๓๐
๗๖	คุณพันธ์เทพ แซ่เฮง	๕๐๐	๙๗	คุณสุรียรัตน์ เรืองมณี	๓๒๐
๗๗	คุณไพบูลย์ ธรรมพันธ์	๕๐๐	๙๘	คุณกมล ศรีนิเวศน์	๓๐๐
๗๘	คุณแม่พรรณณี สหสุนทรวุฒิ	๕๐๐	๙๙	คุณดารุณี สัมเกลี้ยง	๓๐๐
๗๙	คุณวิมล ชินกุลนิวัฒน์	๕๐๐	๑๐๐	คุณธนะผล-คุณสุณี- คุณกมลชนก-คุณสรรเสริญ ขำดี	๓๐๐
๘๐	คุณสุดา แซ่ลิ้ม	๕๐๐	๑๐๑	คุณธัญ เทียนใส	๓๐๐
๘๑	คุณอโรทัย งดงาม	๕๐๐	๑๐๒	คุณนันทกร สักกะพลากร	๓๐๐
๘๒	ดร.โสภณ ขำทับ	๕๐๐	๑๐๓	คุณรัตนา สาคร	๓๐๐
๘๓	แม่ชีวินิตา ยิ้มแย้ม	๕๐๐	๑๐๔	คุณวรวุฒิ อินทนนท์	๓๐๐
๘๔	ร.ศ.ดร.สมชาย ประการเจริญ	๕๐๐	๑๐๕	คุณวาสิณี สักกะพลากร	๓๐๐
๘๕	คุณสุพัตรา กาบตุ้ม	๔๔๐	๑๐๖	คุณวิภาพร สายสำโรง	๓๐๐
๘๖	คุณเจิม เพชรสงค์	๔๓๐	๑๐๗	คุณอรรพล พันสดี และครอบครัว	๓๐๐
๘๗	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๔๓๐	๑๐๘	ด.ญ.ปวีณกร สักกะพลากร	๓๐๐
๘๘	คุณธิติมา บุญเจริญ	๔๒๐			
๘๙	คุณฉวี แก้วปะละ	๔๐๐			

ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน
๑๐๙	ว่าที่ร้อยตรี วิฑูรย์ โยขวางษ์	๓๐๐	๑๓๑	คุณจารึก สุวรรณรัตน์	๑๖๐
๑๑๐	คุณปัทมาภรณ์ อังสกุลวงศ์	๒๕๐	๑๓๒	คุณประทุม พูลเพิ่มคล้าย	๑๕๐
๑๑๑	คุณสุวิทย์ แซ่จิง	๒๕๐	๑๓๓	คุณปราณี มหาาราลึก	๑๕๐
๑๑๒	คุณวลีพร เจริญวัฒน์โกส	๒๓๐	๑๓๔	พ.ต.อ.บุญเสริม ศรีชมภู	๑๕๐
๑๑๓	คุณทัศนีย์ มิ่งเจริญ	๒๒๐	๑๓๕	คุณอารียา พันธุ์สุริยานนท์	๑๔๐
๑๑๔	คุณทิวา โรจนกิตติชัย	๒๒๐	๑๓๖	คุณกาญจนา ธงชัยรัตน์	๑๒๐
๑๑๕	คุณสมนึก นิลจงทอง	๒๒๐	๑๓๗	คุณนงนาค์ ตึกปากเกล็ด	๑๒๐
๑๑๖	คุณพรรณศนี แซ่ตั้ง	๒๑๐	๑๓๘	คุณจันทร์กานก กรประเสริฐวิทย์	๑๑๐
๑๑๗	คุณวินัย เรืองสุวรรณ	๒๑๐	๑๓๙	คุณศิริพร แก้วพิจิตร	๑๑๐
๑๑๘	คุณฉลองชัย คงบันเทิง	๒๐๐	๑๔๐	คุณจู่โรจน์ เจริญศิริ	๑๐๐
๑๑๙	คุณคาริณี	๒๐๐	๑๔๑	คุณดวงนา สมสุวรรณิชย์	๑๐๐
๑๒๐	คุณท้อ-คุณสุนันทา แหลมไพศาล	๒๐๐	๑๔๒	คุณดวงรัตน์ ตีวาจา	๑๐๐
๑๒๑	คุณนิรมล	๒๐๐	๑๔๓	คุณนพรัตน์ ปุณยงกรู	๑๐๐
๑๒๒	คุณพิพัฒน์ รุ่งพิริยะเดช	๒๐๐	๑๔๔	คุณนันทนา แซ่เล่า	๑๐๐
๑๒๓	คุณพิสิษฐ์ จารุวิจิตรรัตน์	๒๐๐	๑๔๕	คุณมยุรี ทองใบ	๑๐๐
๑๒๔	คุณวัลลภ สมบัติพูลภาส	๒๐๐	๑๔๖	คุณโรจนิทร ชาววิเวียงวิเศษ	๑๐๐
๑๒๕	คุณศนิต คุชฎีวิโรจน์	๒๐๐	๑๔๗	คุณลัดดาวัลย์ วิสุทธิบัณฑิต	๑๐๐
๑๒๖	คุณสักพงค์ โพธิวิทย์	๒๐๐	๑๔๘	คุณวิชัย สัมโอชา	๑๐๐
๑๒๗	คุณสุพร ทองอัม	๒๐๐	๑๔๙	คุณวีไล บุญเต็ม	๑๐๐
๑๒๘	นต. ชัชชัย ทองชื่น	๒๐๐	๑๕๐	คุณวิวรรณ ยอดน้ำคำ	๑๐๐
๑๒๙	ร้านแฮร์โหม	๒๐๐	๑๕๑	คุณสายใจ สุขภาพ	๑๐๐
๑๓๐	คุณปัญญารัตน์ ชมเขย	๑๘๐	๑๕๒	คุณสุพัตรา กลิ่นกระนธ์	๑๐๐

ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ สกุล	จำนวนเงิน
๑๕๓	คุณอรจิรา ลักขณาภิรักษ์	๑๐๐	๑๗๕	คุณวรรณอนงค์ จำปาทอง	๕๐
๑๕๔	คุณอารยา ปฎิภาณทวี	๑๐๐	๑๗๖	คุณวลัยลักษณ์ ไตรวิสัย	๕๐
๑๕๕	คุณอำนาจ ปลอดภัย	๑๐๐	๑๗๗	คุณศรินภา อินอ่วม	๕๐
๑๕๖	คุณเอกชัย นาวาณิชย์	๑๐๐	๑๗๘	คุณสิทธิชัย ปัญจิวณาน	๕๐
๑๕๗	คุณกานติมา ผลศรีแก้ว	๘๐	๑๗๙	คุณเอกชัย สบายใจ	๕๐
๑๕๘	คุณบุญแดง จาติกานนท์	๘๐	๑๘๐	คุณเทวรักษ์ จงจิตร	๔๐
๑๕๙	คุณศรีวิไล บุศย์ศรี	๘๐	๑๘๑	คุณนพรัตน์ วรรณปพิณท์	๔๐
๑๖๐	คุณศุภสัณห์ แผงศิริ	๘๐	๑๘๒	คุณพิมพ์กมล สีนมงคลพงศ์	๔๐
๑๖๑	คุณณภ วิชานานนท์	๗๐	๑๘๓	คุณสุจินต์-คุณชนกร สุวรรณทิม	๔๐
๑๖๒	คุณชูใจ มานะกิจ	๖๐	๑๘๔	คุณอดิสรณ์ อมตะสุนทร	๔๐
๑๖๓	คุณธิดา สุขใจ	๖๐	๑๘๕	คุณอารี พึ่งตา	๔๐
๑๖๔	คุณพิริยา รอดโพธิ์ทอง	๖๐	๑๘๖	คุณเชอรั่	๓๐
๑๖๕	คุณสมถวิล บุญเต็ม	๖๐	๑๘๗	คุณปราณี สุขจำลอง	๓๐
๑๖๖	คุณสมพร จักรหวัด	๖๐	๑๘๘	คุณสันติ พรหมบุตร	๓๐
๑๖๗	คุณสายัณห์ แสงวงศ์	๖๐	๑๘๙	คุณสุวรรณ	๓๐
๑๖๘	คุณสุภาภ สมะจิตต	๖๐	๑๙๐	คุณอภิชาติ แก้วพันธ์อ่ำ	๓๐
๑๖๙	คุณอำพล ทยาองคณา	๖๐	๑๙๑	คุณจิรัฐบุรณ เกตราพูนสินไชย	๒๐
๑๗๐	คุณกัญญาชัย พุ่มสะอาด	๕๐	๑๙๒	คุณธนาภา เชื้ออินทร์	๒๐
๑๗๑	คุณนิตย์ เปี่ยมรัศมี	๕๐	๑๙๓	คุณนรารัตน์ ไชยไพธ	๒๐
๑๗๒	คุณเบญญาภา จงหอมขจร	๕๐	๑๙๔	คุณสายสมร ล้อมเมตตา	๒๐
๑๗๓	คุณพินธิยา เครือไธสงค์	๕๐	๑๙๕	คุณอภิชาภา วัชภาคินกุล	๒๐
๑๗๔	คุณภิญญาตา โทคนรินทร์	๕๐			

ยอดรวม

๒๔๑,๘๗๖

หากผู้ปฏิบัติมีความมั่นคงในธรรมปฏิบัติแล้ว
ความสนใจในการเจริญกรรมฐาน
จะติดตามไปทุกหนทุกแห่ง แม้ในทิวโลก
ทำไมแล้วในไม่ช้า ชีวิตท่านย่อมจะถูกร้อยรัด
ด้วยโลกียสุขของภูมิที่ท่านไปบังเกิด
และความพยายามในการปฏิบัติธรรม
ของท่านก็จะเหือดหายไป

kanlayanatam.com